

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Trina / Nrul 112.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis co tă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Plevna, Montpellier, Aspern.

Arad, în 30 Iunie.

(Gr.) Din trei cânturi se compune epopeea cea mai nouă a neamului românesc, căci *trei* sunt locurile unde românii s'au impus străinătății: la *Plevna*, în *Montpellier* și pe câmpiile dela *Aspern*.

La *Plevna* dând probe de o uimitoare vitejie și de o supremă bravură, aruncându-se îndărătnici și furtunoși de câte 4 ori pe zi la atacul aceleiaș redute, ca să salveze o armată străină din ghiarele morții neîndurătoare, și ca să cucerească independența României; în *Montpellier*, la întrecerea tuturor poezilor de viață latină, când coroana de lauri a căzut pe fruntea lui *Alecsandri*, poetul rege, care și-a instrumit lira sa, înălțând geniului și ginteii latine cea mai sublimă cântare de pân' acum, iar la *Aspern*, când șoimul nostru, *Vlaicu*, în fața lumii străine și alături de adversari redutabili, a ieșit biruitor la două concursuri de aviație.

Dacă biruințele dela *Plevna* și *Montpellier* au fost în primul rând ale fraților din regat, la *Aspern*, cea mai curată și mai nemijlocită bucurie, a fost a „înstrăinatului Ardeal”.

Pe câmpiile de luptă dela *Aspern*, unde în 1809 steaua lui Napoleon a început să se eclipseze, unde soldații români au căzut fulgerați de moarte, luptând împotriva lui, sub pajurele duple pentru împărat și pentru țară, steaua noastră a început să se ridice, să strălucească într'o lumină orbitoare în fața repre-

zentanților tuturor neamurilor din lume, în fața miilor de spectatori uimiți, extaziați, nebuni.

Și în aceste momente neuitate, toți ai noștri, morți în acea cumplită învălmășală de oști și de neamuri pe câmpiile de glorie dela *Aspern*, toți cei adormiți de vecie sub brazde de pământ, se treziră din somnul lor cel lung, și de sub crucile de mult putrezite își ridicară capetele, ascultând: pe deasupra morților ca și pe deasupra viilor se plimba, rotindu-se în largi sboruri *Vlaicu*, plutia triumfător geniul neamului românesc întinerit și setos de noi învingeri, ca un alt Promoteu, care a rupt cătușele ce-l țineau ținut de pământ, ca să se înalte în ceruri după focul cel sfânt.

Celor morți pentru pajura împărătească le aducea salutul fraților de acasă, celor vii le trimitea curaj, le insufla mândrie și încredere în sine. Sus, în mijlocul haosului nemărginit, sub razele ferbinți ale soarelui, de asupra furnicarului de oameni și aproape de Dumnezeu, ca să ne audă durerile noastre, cântecul motorului a fost pentru noi în acele clipe înălțătoare ca o cântare serafică, cea mai sublimă simfonie ce a cântat-o când-va neamul nostru, care cerea atunci lui Dumnezeu dreptate pentru noi, iar stăpânilor noștri și străinilor le pretindea respect și admirație.

Aplauzele și aclamările miilor de străini au fost pentru noi un chiot de triumf, de libertate, de învingere, de supremă mândrie omenescă.

Pe aripele paserei lui măiestre, *Vlaicu* a ridicat cu sine întreg neamul nostru, „ca să-l

scoată pe alt tărâm”, a înălțat speranțele noastre purtându-le pe deasupra palatelor cu turnuri de aramă și cântând din înălțimi în fața familiei împărătești epopeea suferințelor noastre ca un glas de dreaptă și legitimă muștrare.

Și din largul pământului românesc de sub sceptrul habsburgic, toți ai noștri, cei obijduiți, cei asupriți și ingenuchiați, de pe toate ogoarele și de pe toți munții, își ridicară ochii și priviră în sus, la soarele cel nou, căci prea mult s'au uitat numai în pământ.

Aripele miciei pajuri alui *Vlaicu*, crescură atunci, luară proporții uriașe, întunecară pe toți dușmanii amuțind toate clevetirile, și în clipele acele neamul nostru se simțea umbrat, la adăpost, aripele paserei măiestre se întindeau ocrotitoare, răcorind frunțile celor insultați, celor bătuți, celor schingiuiți și nedreptățiți și împușcați cu vină și fără de vină.

Iar acum, când ai fost în stare, tu, luptător neînfricat, să smulgi accente de sinceră admirație întregii prese cinstite din lume, când dela acest nou fel de jocuri olimpice te întorci învingător, încărcat cu lauri și stropit cu pulbere de aștri, cântări pindarice și onoruri publice și-se cuvîn ție, celui mai ales fiu al neamului nostru.

Aspern împreună cu *Plevna* și cu *Montpellier*, vor fi de acum pentru noi mai mult ca luptele dela Maraton, dela Salamina și dela Platea pentru Greci, căci acolo a biruit geniul și forța neamului românesc!

Sismologie.

De *Gavril Todica*.

Ar zice cineva că nimic mai solid decât pământul. În raport cu el totul ni-se pare nestatornic. Neastâmpăratele sunt apele. Desele inundații de acum sunt dovezi grăi-nestatornic. Neastâmpărate sunt apele. De-13 Maiu, care a măturat atâtea sate dela noi, e dovadă grăitoare. Neastâmpărate sunt viețuitoarele. Iar omul le pune vârf. Adevărat, că mișcarea e viață.

Toate aceste ni-se par nestâmpărate în raport cu pământul. El, ni-se pare solid, țapăn și vărtos, neclătit. În el punem temelii colibelor, ca și al palatelor. Pe el înțepenim terasamentul liniilor, ferate. Pe el ne așezăm cu toate și în toată nădejdea.

Când colo... nimic mai neastâmpărat decât el! Față de nestatornicia lui se poate ascunde proverbiala nestatornicie a muerii și a vremii... Astronomia i-a constatat 12 mișcări cosmice. În 24 de ore se învârtă odată în jurul osiei proprii, ca un prisnel, ca un fus, ca un dansator, care se învârtă într'un călcăiu. În 365¹/₄ zile se întoarce odată în jurul soarelui. Nu e proiectil inventat de mintea omenească, să sboare mai repede decum aleargă pământul în jurul soarelui. (Vre-o 30 km. pe secundă).

Apoi, în 26.000 de ani se învârtă odată în jurul osiei ecliptice. Și așa mai departe. În 12 feluri, studiate de astronomi.

Ce e dar mai nestatornic? Un fulg de zăpadă, sburătorit de vânt? Glonte de pușcă, aruncat de materia explosivă cu iuteală de vre-o 400 metri pe secundă? Ghiuleaua de tun, pușcată cu 500 metri pe secundă? Dela 500 la 30.000 metri e bună distanță. Tocmai de 60 de ori atâtea. Pământul sboară deci de 60 de ori mai repede decât un glonte de tun!

Afară de aceste mișcări cosmice, studiate de astronomie, globul nostru mai are pulsații continue. Toată lumea îi cunoaște trepidațiile, tremurăturile, când trece repede un vehicul greu: o trăsură, un tren. Mai vaste sunt comorțile produse de vânturi furioase, de valurile mării. Toate aceste fiind zilnice și de mică intensitate, lumea s'a obișnuit cu ele, încât s'ar mira, dacă nu le-ar simți.

Dar este un alt soi de mișcări, mai rare — ce-i drept — dar mult mai vaste și excepționale în intensitate.

Sunt cutremurele de pământ.

Aceste sunt studiate de *sismologie* (grecește: seismos = scuturătură; logos = dicțiune, discurs, știință), o știință foarte veche cât privește remarcarea fenomenelor, dar foarte nouă, abia de 30 ani, cât privește invenția instrumentelor, cu cari se face înregistrarea continuă a mișcărilor solului.

Metodele de observație.

Oscilația lichidelor. — Să presupunem, că nu avem nici un instrument științific de obser-

vație și se ivește un cutremur. Cum îi constat direcția și intensitatea?

— Direcția i-o constat mai ușor din legănarea apei din o sticlă, din oscilația petrolului din o lampă de sticlă. Și în realitate, eu am statorit în acest mod, destul de bine direcția câtorva cutremure dela noi.

Intensitatea se statornește din *efecte*, cu ajutorul scalei de 12 grade alui Forel-Mercalli. (La gradul 1 abia se simte cutremurul, la gradul 12 e cataclism).

Se știe cu ce ușurință tradează un lichid mișcărilor cele mai neînsemnate, ce le primește vasul, în care se află. Băile de mercur, folosite de astronomi și de marinari, constituiesc mijloace foarte delicate, pentru studierea acestor mișcări. Cu ajutorul lor se pot face sensibile la distanță de 5—6 km., trepidațiile solului, provocate bunăoară de mersul unui tren.

Lichidul își continuă oscilațiile și după ce încetează mișcarea vasului. Fenomenul își are partea bună și partea slabă. Bună, pentru că poți constata pe deplin direcția, în care s'a imprimat mișcarea și slabă, fiindcă complică mult aparența.

Mijlocul ideal de a cunoaște adevărata mișcare a solului în un loc dat, ar fi să ai în apropiere un punct fix, în raport cu care să observi deplasarea solului.

Evident, că o astfel de dispoziție este irealizabilă cât timp punctul fix am cerca să-l obținem cu sprijin în pământ, mișcărilor căruia tocmai voim să le constatăm.

Consfătuirea ziaristilor români din Ungaria. ținută Luni în 27 Maiu a. c. la Brașov, la care au participat prin reprezentanți, parte prin aderenți în scris ziarile: „Gazeta Transilvaniei”, „Românul”, „Drapelul”, „Telegraful Român”, „Foia Poporului”, „Poporul Român”, „Unirea” și „Revista Economică”, luând în discuție chestiunile fixate prin convocatorii acestei consfătuiri, a luat următoarele hotărâri:

I. *Pressa și în special ziaristii noștri să stăruie din toate puterile și prin toate mijloacele ce se vor afla de potrivite în scopul augmentării „fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria”. În acest înțeles:*

a) vor iniția și vor sprijini producțiunile, prelegerile, conferențele publice etc., ce se vor organiza, fie prin ziaristi, fie prin alți prieteni ai cauzei lor, cu scopul augmentării numitei fundațiuni,

b) vor organiza în tot anul — la un timp potrivit — un bal al ziaristilor al cărui venit deasemenea să rămână în favoarea fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria și

c) vor stăruie în cercul activității și competenței lor, ca din prilejul publicării anunțurilor de logodne, cununii, multămite publice ori alte de felul acesta, să se facă donațiuni potrivite — din partea celor interesați — în favoarea fundațiunii.

II. *Epitropia fundațiunii să fie rugată, ca în numele ziaristilor noștri și cu considerare la însemnătatea cauzei ziaristice române din Ungaria să intervină la frunțușii și mecenajii neamului nostru să contribuie la augmentarea fondului ziaristilor; tot asemenea să intervină la dna văd. A. Mureșianu, precum și la urmașii legali ai ziarului „Tribuna” să dea pentru augmentarea fundațiunii sumele ce aceștia le-au fost adunat cu scopul creării unui fond pe seama ziaristilor români.*

III. *Paralel cu augmentarea fundațiunii, epitropia să fie rugată să studieze și să caute modalitățile potrivite, prin care ziaristii noștri — în parte cu concursul lor propriu, respective al editorilor, să li-se contracteze și asigurări potrivite împrejurărilor lor sociale și familiare.*

IV. *Decisiunile acestei conferințe se vor comunica Epitropiei fundațiunii, cum și tuturor*

ziarelor române din Ungaria spre binevoitoare conformare.

Victor Branșce,
notar al consfătuirii.

O idee frumoasă. D. Dr. Valer Moldovan, în cadrele primaticolului de azi al „Gazetei Transilvaniei” face următoarea propunere, asupra căreia atragem și noi interesul cetitorilor noștri:

A sosit momentul pentru a da ființă unei idei mari, care să adune într'un singur mănunchiu toate energiile, întreaga însuflețire și dragoste de neam a tuturor femeilor române din Ungaria.

Reuniunile femeiești câte le avem să ia inițiativa, iar unde nu sunt atari societăți să se formeze comitete de dame și domnișoare, cari după un plan bine gândit și bine executat să adune bani și iarăși bani, ca în timpul cel mai scurt să putem inaugura primul orfelinat român chemat să adăpostească barem o parte a miilor de copii români săraci și orfani, cari în lipsa unei îngrijiri de acest fel, până acum au căzut pradă unei filantropii streine întemeiată cu gânduri danaice de cucerire națională.

Acesta va fi cel mai mare monument ce și-l vor ridica femeile române în inima neamului românesc.

Din comitatul Sibiiului. În 2 Iulie st. n. a. c. la orele 10 a. m. comitatul Sibiiului ține adunare municipală extraordinară, al cărei obiect principal e atitudinea față de situația politică creată prin regimul Lukács-Tisza. Clubul municipal român se va întruni în aceeași zi la orele 9 dimineața în localul Casinei române din Sibiiu. Dr. V. Preda viceprezident, Dr. L. Borcia secretar.

O chestiune de însemnătate.

Reproducem din „Vatra Școlară”, partea finală a articolului „Ce fel de cântece să folosim în școala populară”, scris cu multă competență de profesorul de muzică dela Sibiiu d. T. Popovici:

Ținând seamă de rostul educativ al școlii populare, precum și de scopul formal și mai ales material al instrucțiunii din cântare, după cum e fixat și în noul plan de învățământ pentru școlile populare ale noastre, nu va fi greu a răspunde cât se poate de hotărât la întrebarea de mai sus, că adevărat din ce gen de cântece din cele trei amintite are să-și aleagă școala noastră populară materialul de instrucțiune.

Scopul material al instrucțiunii din cântare în școala populară este: Școala să învețe pe copii un număr potrivit de cântece, prin cari nu numai să li-se desvolte gustul estetic, vocea și auzul, precum și interesul pentru cântare, dragostea de a cânta, și acele cântece să le poată folosi și în viața lor ulterioară de oameni crescuți. Prin cântecele ce le propune, școala populară trebuie să dea îndrumarea naturală, adevărată a educațiunii artistice-muzicale a poporului. Iar aceasta se poate face numai prin un singur mijloc: prin cântecul popular.

Convinse de însemnătatea educativă deosebit de mare a cântecului popular, toate popoarele culte din lume au deschis de mult porți largi pe seama lui în școlile de toate categoriile. Dar mai ales în școlile populare, în cari se face educațiunea mulțimii, i-s'a asigu-

rat cântecului popular cel mai larg teren de cultură. Despre aceasta ne convingem ușor, dacă dintre alte popoare vom aminti mai ales pe poporul german, de care stăm mai aproape. Nemții au azi o literatură didactică de cântece foarte bogată. Și dacă vom arunca o privire în aceste „colecții de cântece de școală”, cum li-se zice pe la noi, ne vom convinge, că pe lângă un număr restrâns de cântece pentru copiii începători și pe lângă cele mai obișnuite cântece bisericesti, toate cuprind aproape exclusiv cântece populare germane, religioase și lumești. Excepții găsim foarte puține și mai mult numai în colecții destinate școlilor secundare, cum sunt liceele, etc.

De aceea străduința sunt conduși și conclocutorii noștri maghiari.

Cântecul artistic este exclus din școala populară germană din multe considerații de ordin educativ și pedagogic. Introducerea lui în școală iese din cadrul scopului instrucțiunii populare. Studiarea astorfel de cântece întrece gradul de prestațiune al elevilor, reclamă foarte mult timp, ba de multe ori o studiere și executare corectă nici nu e posibilă.

Știința pedagogică accentuează în mod deosebit puterea educativă a cântecului popular și toți bărbații de școală de seamă reclamă unanim cultivarea lui în școală, ca unul din cele mai bune mijloace de educațiune a poporului. Marele pedagog al timpului nostru, Dr. W. Rein, zice referitor la instrucțiunea din cântare în școala populară, că ea „trebuie să se restrângă la astfel de cântece, cari ca text și melodie corespund condițiilor estetice și sunt probate ca modele de adevărată artă din punct de vedere poetic și muzical”. Iar cari sunt acele cântece ne spune mai deaproape în următoarele: „Izvorul din care are să se adape instrucțiunea din cântare în școala populară, poate și nu-i iertat să fie altul decât cântecul popular religios și lumesc, și cel în spirit popular.”¹⁾

G. Zanger, profesor de muzică la seminarul din Königsberg în cartea sa despre metoda cântării în școala populară²⁾ stabilește ca material de instrucțiune următoarele feluri de cântece: Coralul (cânt. bis.), cântece liturgice și cântece populare religioase; iar dintre cântecele lumești: Cântece de copii, cântece populare și cântece în gen popular. Despre cântecul artistic zice: „Cântecul artistic trebuie exclus, pentru că trece peste scopul școlii populare”. În asemenea chip găsim formulat materialul de instrucțiune și la Balshüsemann.³⁾ A. Rude: „Noi alegem pentru școala populară cântece populare veritabile și cântece în gen popular, cari au o valoare neperitoare și corespund și firii copilului.”⁴⁾

Din cele expuse rezultă, că și pentru școala populară românească materialul de instrucțiune din cântare au să-l formeze în prima linie cântecele populare românești. Această cerință se impune școlii noastre nu numai din considerațiile de ordin pedagogic amintite

¹⁾ Dr. V. Rein: Enzyklopaedisches Handbuch der Paedagogik II, 658. Vezi și Introducerea la Carte de cântece pentru școlile populare etc. de T. Popovici. Partea I.

²⁾ Op. citat.

³⁾ Op. citat.

⁴⁾ A. Rude: Metodik, II. (in Bücherschatz des Lehrers vol. IX.) pg. 545.

Pendul. — În acest stadiu intervine știința și află, pentru momente singuratică acel punct fix, independent de sprijinul pământului.

— Ghiciți în ce?

— În inertie.

Lenea se mișcă mai anevoie decât pământul. — La un mic cutremur din Octomvrie 1910 am auzit zingănitul vaselor de pe etageră și ceva vuet ca de vânt. În primul moment credeam că a început să sufle vânt afară, ori a trecut ceva trăsura grea. Dar îndată m'am convins, că nu era nici vânt și nici trăsura nu a trecut. În mod neîndoios am constatat cutremurul și direcția lui (nord-sud) din oscilațiile unei mici icoane, atârnată liber de un cuiu în perete.

— „La palatul regal din București — scriu gazetele — încă s'a simțit cutremurul din 25 Maiu 1912, în momentul când dl dr. Bogdan, rectorul universității din Iași, era în audiență la rege. Suveranul nu s'a speriat, ci s'a dus numai în apartamentul de alături, pentru a se convinge dacă nu căde cumva policandru cel mare”.

Policandru nu a căzut, fiind bine sprijinit, adevărat bine atârnat de tavan. Dar oscilații va fi făcut, ca policandru lui Galilei de pe vremuri, constituind un foarte potrivit pendul.

Când pământul se sguide cu palate, cu care, cu tot ce e pe el, greutatea pendulului mai rămâne un moment imobilă, în virtutea inertiei. Observatorului, care de asemenea e sguiduit cu solul, i-se pare că pendulul se pune în mișcare. Această mișcare primă a pendulului este egală și opusă mișcării reale a solului.

Lucru firesc, că peste câteva clipe pendulul întreg, răpit de suportul său, începe să oscileze, încât mișcarea reală va fi mascată ca în cazul unui lichid.

Inconvenientul precedent va fi cu atât mai mic, cu cât durata de oscilație a pendulului va fi mai lungă.

Intr'un articol viitor voi descrie instrumentele sismologice principale.

mai st
aceast
ordin
e de p

Inv
tul să
siunii
a filon
puteril
nesc lo
care n
lume, i
incalcu
pentru
care fa
tătorul.

In

Miere
la minis
Rosetti.
mormân

S'a d
lui nostr
chiderea
nisterul
preîntim
lor urgen

In ac
de intern
tor, o sur

D. Dr
C. Arion
nu va pu

DI I.
riștilor”
doleanțe
stingere
ragiale.

Societ
Sâmbătă,
morarea
bucăți de
pasta”.

In cap
strasse, u
defunct, e
coloniei r
al Român
foarte fru

Trista
Caragiale,
Bucovina
au înregist
tru marele
turg s'a bu
dispariția
literatură
rit placard
rile orașulu
rală tristul
borat drap
grame de c
diferitelor

FILIA

Bulev

(Pala

a BAZARUL

mai sus și în articolele precedente, scrise în această revistă, ci și din alte considerații de ordin vital superior, asupra cărora cred, că e de prisos a insista mai deaproape.

Învățătorul român, care poartă în sufletul său dorul împlinirii conștientioase a misiunii sale sublimă de luminător și cultivator a fiilor neamului nostru, va stăruii din toate puterile ca să dea cântecului popular românesc locul de onoare în școală, cântec ca și care nu există altul pentru noi mai frumos pe lume, fiind deplin convins despre rezultatele incalculabil de bune ale stăruinții sale nobile pentru educațiunea și cultura neamului, din care face parte și al cărui fiu ales este învățătorul.

T. Popovici.

In jurul morții lui Caragiale.

Miercuri seara s'a ținut un consiliu de miniștri la ministerul de interne sub prezidenția dlui Th. Rosetti. Consiliul s'a ocupat în primul rând cu înmormântarea lui I. Caragiale.

S'a decis să se facă înmormântarea națională marelui nostru prozator. În acest scop s'a hotărât deschiderea unui credit de 20 mii lei. Totodată, ministerul de finanțe a trimis dnei Caragiale pentru preîntâmpinarea cheltuielilor de doliu și a nevoilor urgente suma de 5000 lei.

În același scop se știe că d. C. Arion, ministru de interne, a trimis văduvei marelui nostru scriitor, o sumă de 2000 lei.

D. Delavrancea a comunicat telegrafic dlui C. Arion, că corpul mult regretatului Caragiale nu va putea fi adus în țară, până la toamnă.

DI I. Procopiu, președintele „Sindicatului ziaristilor” a trimis o mișcătoare telegramă de condoleanțe dnei Caragiale, la Berlin, cu prilejul stingerei din viață a ilustrului scriitor I. L. Caragiale.

Societatea „Junimea” din Craiova, va ține Sâmbătă, 16 c., o ședință solemnă pentru comemorarea marelui scriitor Caragiale. Se vor citi bucăți de ale marelui literat și se va juca „Năpasta”.

În capela cimitirului Schoeneberg, din Maxstrasse, unde se află de acum, corpul marelui defunct, este vizitat de către studenții și membrii coloniei române de aici. Ministrul plenipotențiar al României, d. Beldiman, a depus pe cosciug o foarte frumoasă coroană, în numele reginei.

Trista veste despre încetarea din viață a lui Caragiale, a produs în cercurile românești din Bucovina mare mâhnire. Toate zărele locale, au înregistrat trista știre cu note elogioase pentru marele scriitor. În Bucovina distinsul dramaturg s'a bucurat de mare faimă și fiecare regretă dispariția acestei figuri mari. „Societatea pentru literatură și cultură română în Bucovina” a tipărit placarde de doliu, pe cari le-a afișat pe zidurile orașului nostru, aducând la cunoștința generală tristul eveniment, iar palatul național a arborat drapelul negru. S'au trimis numeroase telegrame de condoleanțe dnei Caragiale din partea diferitelor societăți dela noi.

Societatea scriitorilor a primit din partea societăților „Bucovina” și „Moldova” o telegramă în care se spune că: În ședințele lor academice, societățile române „Bucovina” și „Moldova” își exprimă condoleanțele cele mai sincere pentru pierderea celui mai mare geniu dramatic al românilor.

DI Nicolae Gane pe care am avut prilejul a-l întâlni ieri vorbind de verva marelui dramaturg, ne comunică următoarea spirituală inspirație care datează de vre-o două decenii: „Pe vremuri era în oraș o crăsmă numită „La Cujbă” unde se adunau mulți tineri intelectuali din oraș, dornici să stea laolaltă în jurul unui păhărel cu vin. Caragiale care venea des la Iași, vizita acest local unde găsea buni prieteni și mulți cunoscuți. Într-o zi Caragiale vine la Iași și descinde la locuința dlui Petre Misir pe atunci magistrat, spre a-l lua cu el „La Cujbă”. Negăsindu-l acasă Caragiale îi lasă următorul bilet confidențial:

Misirăș
Sunt la Iași
Sau la Iași —
Dacă ieși
Dela slujbă
Vin' la Cujbă

Al matala

Caragiale.

Aceste spirituale versuri au devenit în urmă de notorietate publică pentru acei cari cunoșteau în deaproape pe maestrul.

Despre Caragiale.

În această săptămână de îndoliare pentru publicistica română, — ce actualitate ieșană ar putea să primeze marea, unica actualitate în jurul căruia se cuvine să se adune toate mințile? De aceea cad pe al doilea plan toate întâmplările din viața Iașului, — mai cu seamă dintr'a Iașului orașul intelectualității prin excelență — iar preocuparea, mâhnirea supremă izvoarește din subita dispariție a marelui personalități literare pe care Iașul, în rindul întâi, o admira și o prețuia.

Coincidența fatală a vrut ca ilustrul scriitor, în ultimul și scurtul turneu prin țară, să nu lipsească Iașul de o vizită răsunătoare în felul ei, — fiind singura legătură cu oare-cari proiecte literare importante.

Dar, înainte de toate, făcut-a parte Caragiale din gruparea junimistă ieșană? Despre gruparea literară a Junimei, propriu zis, se poate vorbi numai ca de o grupare ieșană — și din ea a făcut parte și defunctul maestru, prin debuturile sale. În tabloul fotografic al Junimei — ne arată poetul Anghel, într-o cronică recentă — Caragiale ocupa numărul 27. Poetul, cu prilejul recentului jubileu, admiră acea „hartă fotografică, și se inspiră dela ea...

„Ca pe o hartă sculptată trec mâna peste eroiul acesta, ca un orb ce ar pipăi cu degetul relieful ce-l lasă un ascuțit pe o suprafață lucie, ca pe întinsul unor ape ce le-a sorbit focul lacomului soare, lăsând să li-se vadă tănuitele prăpăstii și vulcani ce le ascundeau în fundul lor, călătorește și mă mir cât de puține înălțimi au rămas, pe cari să mă pot urca spre a privi mai de aproape cerul. Ce curios și zbuciumat continent, ce amestec de linii mixte, a lăsat linia orizontală a apelor, întorcându-se în soare!

„Goale de pupile au rămas multe irisuri, împrejmuite de neant au rămas ovalele globuri întoarse, neîndurate s'au lăsat întunecatele cortine ale dibaciului operator, peste atâtea trufii, chipuri anonime reprezentate printr'un număr, sunt astăzi majoritatea acestei pleiade cercuri de-a dura date pe panta nepăsării cele mai multe din cercurile ce au căutat să facă un mănunchiu.

Serioasă însă, tristă aproape, tinără încă, voluntară totuși, privește enigmatică figură a

marelui Caragiale din aureola acestui grup de coralier, un număr al mulțimei este și el pe tabloul pe care-l privește, ca un ocaș într'o celulă, ca un osândit la veșnica muncă, ca un stigmat pe umărul lui poartă și el un număr, — acela de 27, dar numărul acesta i-a fost cu noroc...”

Într'adevăr, — când te gândești ce imens dosar de nume și de figuri dispărute posedă fosta „Junimea” literară a Iașului!

S'ar zice că, scriind rîndurile de mai sus, talentatul poet presimțea că în curînd va rămănea încă un gol în rîndurile decimate de vreme, pus-tiite de coasa morții.

Sunt ani, mulți ani, de când Junimea s'a strămutat, împreună cu o parte dintre acei cari figurează în istoricul tablou și pe care-i pomenea dl Titu Maiorescu în articolul-panegiric scris cu ocaziunea morții lui Leon Negruzzi în 1893. Sunt ani mulți și de atunci împrejurările sunt altele, cu totul altele. În colecția „Convorbirilor literare” — revista care a avut cinstea să publice piesele lui Caragiale, cu dedicații pentru unele nume frumuse din gruparea „Junimei” ca Maiorescu și Misir — de mult cititorul n'a mai întâlnit numele de-apurarea popular, ilustru al autorului „Scrisoarei pierdute”. Iar când, acum câteva săptămâni, marele scriitor a fost adus de împrejurări să reia legăturile literare cu Iașul — s'a adresat unei grupări cu totul nouă — „Vietei Românești” de sub conducerea poporanistului C. Stere și a esteticului G. Ibrăileanu.

Cu o parte din această grupare, Caragiale întreținea bune legături de simpatie din vremea „Evenimentului literar”, — ziarul săptămânal care, prin 1893, făcea oare-care vâlva prin lupta neobosită ce purta în favoarea... artei cu tendinți. Deși departe de a fi ceeace s'ar numi un partizan al acelei mici și istete legiuni de publiciști, Caragiale i-a arătat simpatii și până la un punct o încurajă. Maestrul nu agreea pe atunci gruparea literară strînsă în jurul revistei „Viața” de sub direcțiunea dlor Vlahuță și dr. Urechii, iar săptămânalul ieșan ducea o campanie curajoasă, îndrăzneată, împotriva zisei reviste, reprezentanta artei pentru artă”.....

Lucruri uitate, de mult uitate.

Între marele poet Vlahuță și autorul „Năpastei” relațiunile cele mai cordiale au fost de mult reluate și continuate fără cea mai ușoară umbră. Schimbul de corespondențe prin „Universul” asupra chestiunilor la ordinea zilei, publicate de ambii mari scriitori, au arătat că între dânsii e mai mult decât o prietinie, — o comunitate de vederi și sentimente.

Amândoi, dramaturgul și poetul, au venit în a doua Capitală în chestiuni literare despre cari se va vorbi aci într'o cronică specială.

A fost ultima vizită! Cine ar fi crezut că Iașul nu va mai revedea pe scriitorul atât de iubit și atât de popular în fosta capitală?

Într'o cartă postală din Berlin — drept răspuns la o întrebare ce-i adresasem acolo cu privire la reeditarea operelor regretatului Ronetti Roman, defunctul îmi scrise cu data de 23 Aprilie:

Stimate amice,

Duminecă, 29 April st. v. voui fi în Iași, unde voui rămănea vre-o trei zile. Imi voui face plăcerea să te văd și vom vorbi despre editorul lui Roman.

Până atunci multe salutări distinse d-tale și confratilor.

Al Dv. bun prietin

Caragiale.

Luni seara.

Vremea schimbăse și împrejurările și prietenii. Caragiale a comunicat, în Iași, cu cerul „Vietei Românești” și cu acel al „Opinie”. Dar a ținut să u dea uitării pe nic unul din bunii cunoscuți, fără nici o deosebire politică ori artistică. În carnetul maestrului — pe o cartă de

FILIALA DIN ARAD,

Bulevardul ANDRÁSSY n-rul 20.

(Palatul Fischer Eliz)

a BAZARULUI DE DANTELE din Budapesta

va aranja

Vânzare ocazională

pentru vară.

Mătsuri cor. 1-16; materii de dantele dela 48 fileri în sus; dantele dela 2 fileri în sus; Maideire dela 94 fileri în sus; ciorapi de muolin de mătasă dela 85 fileri în sus; resturi de dantele cu preț scăzut de 50%.

vizită — erau notate următoarele persoane că- rora ținea în mod absolut să le facă vizită în puținul timp liber ce-i lăsa relațiile literare și gazetărești cu revista ieșană și cu ziarul con- servator-democrat ieșan:

Al. A. Bădăreș, N. Gane, Al. Filipide, Paul Bujor, Ed. Caudella, și Dr. Hurmuzescu. Ple- carea subită la Roman și apoi în capitală, au făcut pe Caragiale să nu-și îndeplinească decât în parte dorința. Sunt, poate, în mica listă de mai sus, persoane cari nu vor ști niciodată că ilustrul defunct a plecat din Iași cu regretul de a nu le fi putut vedea. Intre vizitele contraman- date fu și aceea din seara de 1 Mai la via dlui Al. A. Bădăreș unde se găsea un cerc restrâns de publiciști, în tovărășia patronului și în aștep- tarea mosafirului scump. Dar automobilul se întoarse gol. Caragiale plecase din Iași pe neaș- teptate.

...Cu mult mai dureros însă resimțim golul etern care s'a produs acum pe urma lui și pe care nimic în lume nu-l va mai umplea!

(Ord.)

Amintiri.

O zi ploioasă, mohorită, păcloasă, de Decem- vrie, era, când vizitasem pe maestrul. După ce scăpasem de gălăgia infernală a bulevardului Posdamer, am rătăcit pe străzi înguste, curate, și destul de liniștite, câteva sferturi de ore, până s'ajung la Innsbruckerstrasse.

În fața stradei e un parc drăguț, m'ășez pe-o bancă, îmi sug țigarea de foi, privind mereu la cea dintâi casă, aici stătea maestrul. Ce va face pe vremea asta? De sigur, încă doarme. O fe- reastră se deschide și un cap blond apare printre flori, ceva mai târziu, o față brunetă de băiat, cu plețișoare, fără îndoială sunt băieții maestrul- lui. Mă hotăresc să intru. Ce palat splendid, somptuos. Și aici stă Caragiale? Un scriitor ro- mână? La Berlin în așa casă luxuoasă? Hm! Și zimbând apăs soneria. Dau cartă valetului, și pe- ste un moment apare în fața mea maestrul, în- tr'o haină groasă cenușie de casă. Cu zâmbetul plin de bunătațe îmi întinde dreapta.

— Dta erai transilvăneanul, ce mai căutat și ieri? Nu eram bine! Poftiți aici.

Am intrat într'un salon: o mică pinacotecă.

— Fumați?

— Mulțumesc.

Puse pe masă o cutioară cu țigarete și alta cu țigări. Și mi-a întins chibritul să aprind și eu o țigareta.

— Beți ceva? Bere? Hm?

Apasă un buton și servitoarea, peste câteva clipe, ne aduce două sticle „dunkel”. Apoi alte două, etc.

Maestrul fumă țigaretă după țigaretă, acuși se entuziasma, gesticula enervat, apoi cădea în- tr'o senină melancolie.

— Ei, tărani d-voastre sunt superiori celor dela noi. La Blaj, cu prilejul serbărilor, am stat de vor- bă cu mai mulți tărani. Și se procopseau tărani în politică. Ei, spune, vorbești dta ungurește? Și nemtește, domnule, îmi răspundea românul. Nem- teasca am învățat-o la oaste. Ungureasca? La noi o știu și copiii.

— Frumos dle! (maestrul mă bătu pe umăr.) Un tărăn vorbește 3 limbi!

Dar aveți și tărani proști. Cei din jurul Cluju- lui, din Sălaj, Bihor, Maramurș. Li cunosc, am fost pe la ei, am vorbit cu ei. Cer și pământ. Al- coolul dle.

Și începuse să-mi demonstreze științificește că alcoolul e de nevoie pentru om, în cantitate mică. Dar alcoolul curat, nu putoare ovreiască, de care bea nenorocitul de tărăn. L'am ascultat

cu atenție, am ciocnit un pahar, și maestrul a continuat.

— La Blaj, dle, a fost admirabil! Tărani ăia curați, în port de sărbătoare, mi-au făcut o im- presie adâncă. N'o să-i pot uita niciodată.

Am vorbit apoi de literatura noastră, când am ajuns la prozatorul Ciura, Caragiale sări din fotel:

— Minunat dle, ăsta-i minunat! E par'că ele- vul civilizației franceze. Imi plac subtilitățile și fineța lui.

— Ei dar de Goga, ce spuneți maestre?

— Goga? Mult d-le. Să-i fiu cel mai mare contrar de principii, nu-i poți contesta genia- litatea! Goga e cel mai mare poet al nostru. Și dela Coșbuc încoace nici n'am avut noi un așa poet ca Goga. Goga nu numai în poezie, dar și într'un articol de gazetă, dar nu, într'un singur cuvânt iese din Goga, — transpiră genia- litatea. Sunt bine cu el, mi-e drag de el. Eu nu îi sunt vrăjmaș în politică, din contră îi sunt admiratorul lui.

I-am amintit câteva nume de-ale scriitorilor noștri mai tineri dela noi și din țară. Caragiale făcu un gest exagerat, și zimbi malițios:

— Tica? Rică? Mică? Poetaștri, minusculi, trecem...

— Dați-mi voie să vă spun, că dintre scrii- torii d-voastră, ați făcut cea mai bună impresie, transilvănenilor; satira, ironia, sarcasmul, a cu- cerit admirația tuturor. Nu ca să vă măgulesc. Aduc o pildă. Cu ocazia banchetului dat de blăjeni ziarștilor, mi-aduc aminte, când artistul Liciu, se ridicase să spună ceva pe semne se toasteze, un oarecare oaspe, era să-l oprească pe Liciu, — că mă rog să nu să mai țină nici un toast, că vezi Doamne se pierde timpul, și în Blaj sunt încă multe de văzut...

Mi-a plăcut lecția satirică a d-voastre, ce i-ați dat-o. Acestea le-ați spus:

— Domnilor! nu vă dau voie (ați privit cu un ochiu de ghiată spre redactorul în chestie!) nu vă dau voie să opriți pe d. Liciu (care acum începuse să mănânce.) ca să nu mănânce... d. Liciu are cuvântul! A toastat apoi altul, firește.

Maestrul a zâmbit. Ajunse vorba de gazetele noastre, cari atunci, încă prin Decembrie, își dădeau la mir una celelalte.

— N'ați scris de mult, maestre! N'am citit nimic nici prin „Românul.”

Nu! De 3 luni n'am scris nici un cuvânt. Nici n'am de gând să scriu politică, deocamdată. Trebuie încă în iarna aceasta să'mi termin ro- manul, și-o dramă.

Spunându-i că și eu am fost cândva pe la gazetă, și mai scriu uneori câte un fleac, maes- trul m'a preîntâmpinat.

— Nu faci bine! dacă simți în d-ta puterea de-a scrie, atunci lasă-te de fleacuri. Cel mai bun articol de gazetă nu vețuiește mai mult de 3 zile. Am experimentat-o eu! Eu am scris mult la „Universul”, și din toate acestea 30%, să poar- te pectea vieții, încolo toate sunt nimicuri efe- mere. Scrie, dle, pentru dta, până ești tânăr, mai târziu ai să te epuizezi, îți vorbesc din ex- periență! și regreti când e prea târziu. Vezi eu acum nu scriu! Sunt bolnav! Dar când o să încep să scriu, sper să'mi isprăvesc romanul!...

Am vorbit apoi despre lupta noastră dărză ce-o ducem cu vrăjmașii noștri milenari. Fiind vorba de unguri, maestrul mă întrerupse:

— Ei, ungureasca o vorbești, bine? O știam și eu odată. Am uitat-o Nu pot deosebi d-le su- fixul: Goga- *tol*, Goga-*rol*, Goga-*nak*, Goga-*ra*... Nu știu. Nu le pot înțelege! Imi pare foarte rău.

Eu mă străduisem să-l conving că limba un- gurească e lipsită de frumseță, nici nu-i măcar o limbă cultă, e o limbă aziatică, cu acente stri- dente, de-ți face durere de măsele.

Caragiale răsă cu hohot.

Voi, în școala aceasta ați crescut și e bună școala voastră, în împrejurările voastre, în lupta cu contrastul vostru, care nici cu un dram nu e mai puțin șovin decât voi.

Dar uite să'ți spun, te angajezi d-ta să dai ore la un băiat care vorbește 5 limbi (era vorba de băiatul d-sale: Matei Ion,) ca să prindă numai ceva din ungurească?

— Scuzati maestre, eu am o antipatie față de limba aceasta, și-mi pare rău că am săvârșit crima când am învățat-o, nu vreau să mai im- părătesc și pe altul de păcatul meu.

Maestrul a zâmbit ironic, când conversația noastră o întrerupse un râset sonor, de argint; era băiatul lui, care crepă ușa și pândea con- versația noastră. Un băiat frumos, brun, cu ochii negrii, cu plete scurte, mi-se părea atunci un mic visionar. Astăzi îl înțeleg mai bine, du- păce i-am cetit versurile din revista „Viața Ro- mânească” din Iași.

La urmă, am pus țara la cale; adecă a pus'o maestrul, căruia de multe ori i-a fost pâne, po- litica.

— Stăm în fața unor vremi de prefacere, (părerile acestea deși spuse anul trecut, ele imi par a fi actuale și astăzi.)

După victoria italienilor nu se știe dacă tur- cul nu va pleca din Europa. Nimic nu se știe si- gur, că cineva pune mâna pe peninsula balcani- că. În Austro-Ungaria azi mâne monarhul va muri. E altul, viitorul monarh. Poate Ungaria va rupe-o cu dualismul. În România, poate azi mâine, regele, după o viață glorioasă, va trece la cele eterne, și aici altul va fi viitorul rege, nu mai e cel de azi! Ce mai știu, prin ce prefa- ceri va trece și regatul nostru?...

Eu mă tem de una, că rusul va profita de ne- înțelegerile și prefacerile prin cari au să treacă România și Ungaria, și peninsula balcanică, și va întinde mâna ei hrăpăreată și va spinteca și mai mult din trupul nostru. Nimic nu-i sigur.

Hei frate, muscalul vine cu carele încărcate cu galbeni, cu aur, poporului nostru sărac ce-i trebuie altă? Cine știe dacă nu va pune mâna pe Ardeal, pe-o parte din România, pe Balcan?

— Dar, repet, nimic nu-i sigur, în politică, nici când nimic nu poate fi sigur.

Firește scriitorul acestor rânduri n'are pre- tenția de-a fi redat nici măcar pe departe fraza clasică a maestrului.

*

Azi când nu mai ești între cei vii, maestre, ca ochiul tău ager să ne citească viitorul, lu- mina minții tale să ne lumineze cărările noas- tre, și condeiul tău de fulger să vestejească prostia omenească, lașitatea și vițiu, — astăzi primos îți aducem tie, rugăciunea noastră: ca duhul tău, să călăuzească, deapururi neamul nostru sărac și totuși avut, prost și totuși cu- minte...
A. Maior.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la
LENGVEL ISTVÁN
PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI
Oradea-mare — NAGYVÁRAD
Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12-48.

INȘTIINȚARE.

Aduc la cunoștința on. public, că înce- pând cu ziua de azi am deschis în
ARAD Bulevardul Andrássy nr. 22

atelier de fotografat

pe care-l pun la dispoziția on. public. Rugând binevoitorul sprijin, sunt cu toată stima:
NAGY GÉZA, FOTOGRAF.

Prigonirea limbei noastre.

Acte de neagră volnicie.

Hida, 27 Iunie 1912.

Ce nu s'a întâmplat în țara ungurească, cea liberală, cea cavalerescă până acuma, s'a întâmplat în 19 Iunie a. c. în congregația comitatului Cojognei.

Această congregație șovină până la extrem, și la care, dintre 19 membri viriliști, numai eu singur am participat, a adus senzaționala hotărâre, că la alegerile comunale din acele sate, în cari alegătorii sunt în majoritate covârșitoare români și limba de pertractare e română, oficianțul destinat pentru conducerea alegerii, nu e obligat să întrebuințeze și limba alegătorilor români, ci numai cea a statului, iar recursul făcut pe acest motiv, se respinge.

Tristul caz, care a fost motivul acestei hotărâri ilegale și dușmănoase nouă e următorul:

În 25 Ianuarie a fost ales în Hida, centrul cercului Almaș, căreia îi aparțin și comunele curat românești: Sănmihaiu și Baica, un subnotar cercual.

La acest post a competat un român și un ungar. Alegătorii sunt în majoritate români, — deci potențații unguri dela cărma comunei, ca să le succedă a alege pe ungurul lor, care nu știe nici o iotă românește, au făcut o mârșavie nemai pomenită.

Alegerea s'a făcut în localul cancelariei notariale din Hida, în odaia dinaintea lui ocupat loc domni împreună cu pretorele trimis să conducă alegerea, iar în odaia a doua smeriți și cuvicioși au stat românii din Sănmihaiu și Baica, în frunte cu învățătorii lor.

Șireții domni i-au denumit pe învățătorii aceștia de membri de încredere, și deoarece eu fiind ocupat, nu m'am putut prezenta punctual la ora stabilită, — după ce au rămas românii singuri, pretorele a deschis ședința de alegere, alegându-l cu aclamațiune pe ungurul lor. Toate acestea făcându-se numai în limba ungurească.

Când am sosit eu acolo, pretorele iscălia procesul verbal, căci alegerea era treminată. Bieții români îmi istorisiră cu jale și rușine cele întâmplate acolo.

În contra acestei alegeri am înaintat recurs la comitat, pe motivul dispoziției legale cuprinsă în §. 20 al articolului de lege 44 din anul 1868, care sună astfel:

„Comunele își aleg ele limba protocolară și de administrare, iar în formă protocolară se poartă și în acea limbă, în care a cincia parte din membri află necesar să se conducă.” Am susținut că această dispoziție legală, până astăzi nu e scoasă din vigoare printr'o altă lege adusă ulterior. Această dispoziție legală este lege constituțională și formează pe de o parte un drept nealienabil al cetățenilor, pe de alta formează sfânta datorie a oficianților de a respecta și a aplica această lege. Orice act deci săvârșit prin nerespectarea acestui drept și a acestei datorinți, este nevalabil și ilegal.

Tot în acest sens am argumentat și în congregație, motivând mai pe larg și cu grai viu ilegalitatea săvârșită, cerând anularea alegerii. Dar pe lângă hotărârea amintită mi-s'a răspuns din partea vicespanului, că nu putem cere respectarea dreptului limbei noastre nici în afacerile comunale, deoarece comunele nu și-au susținut dreptul asigurat lor în legea citată mai sus, ca să-și aleagă prin hotărâre limba românească a limbă protocolară.

În contra hotărârei congregației am făcut apel la judecătoria administrativă.

Ori și ce va hotări însă și acest for suprem, noi avem să învățăm din acest trist caz, următoarele:

1. Cea mai mare parte a drepturilor noastre

la viața publică, asigurate încă și astăzi prin lege, le-am pierdut prin nepăsarea noastră.

2. Datorința noastră este să lucrăm cu toții, ca în comunele cu reprezentanți în majoritate români, să se decreteze de limbă a proceselor verbale și a administrației interne și limba română, ca să ne asigurăm respectarea limbei și la pertractări, la alegeri și la adunări, și ca să excludem în acest mod posibilitatea, ca dușmanul nostru să se folosească de nepăsarea noastră, încalcându-ne drepturile garantate prin constituție.

Dr. Simion Tămașiu,
advocat.

Fundațiunea Gojdu.

Pentru conferirea de stipendii din „Fundațiunea Gojdu” pe anul școlar 1912—13 la școlile medii, facultăți, universități și școlile de cadeți la armata comună și honvezi — se publică următorul

CONCURS.

1. Concurantul să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarul public:

a) că este fiu de cetățean ungar și aparține bisericii ortodoxe orientale române, spre care scop se recere estrasul din matricula botezătorilor provăzută cu clauzula parohului competent, că și de prezent aparține bisericii române gr. or.

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop studentii dela școlile medii să prezinte atestatul despre anul școlar 1911—12, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate semestrele ascultate până acum;

c) că averea proprie și a părinților nu e de ajuns să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop să producă atestat dela direcția politică competentă. Atestatul să cuprindă date pozitive despre această avere și să fie scris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori este înrudit cu concurentul, trebuie să fie scris din partea protopopului conernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile să producă atestat oficios despre ocupațiunea și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Concurantul să arate în petițiunea sa specialitatea la care și locul unde voiește a continua studiile și dacă folosește și alt stipendiu.

4. Celce voiește să studieze în străinătate, să arate necesitatea de a continua studiile în străinătate, ca să se poată esopera concesiunea ministerială.

5. Petițiunea instruată cu documentele susamintite este a se adresa reprezentanței Fundațiunii lui Gojdu (Budapest VII. Holló utca 8 sz.) până la **23 Iulie (5 August)** a. c.

6. Toți stipendiștii actuali se provoacă, ca până la 2 (15) Iulie a. c. să arate rezultatul studiilor din aul școlar 1911—12, căci altcum se va sista stipendiul, respective ajutorul avut.

7. Petițiunile defectuos instruate, sau sosite după termen nu vor fi considerate.

8. Concurantul să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimitte rezoluțiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului Fundațiunii lui Gojdu, ținută în Iunie 1912.

Comitetul.

Cronică externă.

Criza ministerială din Portugalia. Vechiul guvern al republicii portugheze în urma dificultăților ce i-s'a pus de cătră partide a fost nevoit să-și dea demisia. Un nou cabinet s'a putut forma numai cu mare greu și președintelui republicii i-se poate mulțami aplanarea pașnică a crizei ministeriale. Președintele Ariaga a chemat la sine pe șefii partidelor și cu lacrimi în ochi a făcut apel la patriotismul conducătorilor fracțiunilor republicane, de a înlesni constituirea cabinetului. Noul cabinet s'a înjghebat sub președenția lui Duarte și în el figurează 3 radicali, 2 evoluționiști, 2 independenți și un unionist. E de remarcat că nici unul dintre ministri nu e deputat.

Răscoala din Albania. Răscoala ia proporții de tot amenințătoare. Tot mai multe și mai multe trupe de soldați dezertează și trec în tabăra răsculaților. Tot mai mult se lămurește, că întreagă mișcarea e un plan dinainte chibzuit și capul ei ar fi chiar valiul din Salonic. Și astfel pare verosimil că răscoala are un caracter politic și scopul ei e răsturnarea domniei june-turcilor. Pe umerii albanezilor s'au fost ridicat și ajuns la putere comitetul june-turc și totuși acesta pe albanezi i-a părăsit în primul rind. Faptul acesta lămurește îndestul de ce mișcarea îndreptată împotriva june-turcilor și-a aflat terenul cel mai prielnic în Albania. Cel mai popular om în Turcia al comitetului june-turc și eroul revoluției din 1908 beul Enver e pe câmpul de război în Tripolis. Dar în locul acestuia un alt erou al acelei revoluții, fostul maior, beul Niazî, a ieșit din retragerea sa dela Resna și a început să înjghebe un corp de armată pentru că salveze comitetul june-turc din situația critică, în care a ajuns. În o telegramă trimisă guvernului și președintelui Camerii, le-a adus acestora la cunoștință, că ofițerii albanezi încearcă cu amenințări să silească poporațiunea din sate ca să treacă în tabăra răsculaților. A provocat guvernul ca să se declare, ce are de gând să facă și în caz, dacă guvernul nu va întreprinde nimic, el însuși va pleca în urmărirea dezertorilor. După mai multe informațiuni conglăsurtoare albanezii pretind, ca și comitetul june-turc să fie dizolvat sau cel puțin curățit, întreg guvernul să-și deie dimisia excepționându-l numai pe ministrul de interne, care e cel mai zelos luptător pentru reformele albaneze.

Căpitanul beul Taiar, tot un fost conducător al revoluției din 1908 a întemeiat o societate patriotică în Albania, a cărei program e fringerea domniei june-turcilor. Căpitanul beul Bachur, care a condus în 1908 răscoala albanezilor, iar de prezent un înverșunat dușman al comitetului june-turc din Constantinopol a întemeiat un nou partid politic în capitala Turciei, cu numele de partid patriotic.

Lupta pentru președinția Statelor-Unite. Pe când partidul republican își are deja candidatul său ales în persoana președintelui actual, Taft, conventul democrat, convocat în orașul Baltimore numai acum se află în vârtejul luptei de candidare. Președinte al conventului a fost ales senatorul James, care în vorbirea lui s'a declarat pentru Bryan, față de care însă conventul și-a exprimat tumultuos antipatia. Bryan a înaintat o propunere conventului, care a și fost primită cu 889 voturi pro și 196 contra și în urma căreia alegerea de candidat s'a făcut fără de a se fi pretins majoritate de două treimi a voturilor.

Alegerea a decurs între șgomote și ovațiuni analog celei din conventul republicanilor din Chicago. Știrile sosite până acum vorbesc despre două alegeri, dar ambele au fost fără rezultat împărțindu-se voturile încât n'a putut fi nici unul declarat de ales de candidat. Cele mai multe voturi le are Clark, actualul președinte al parlamentului, apoi Wilson, guvernorul din New-Yersey, ceilalți au primit în proporție cu aceștia doi,

„Să nu vinzi scump, dar să târguiești ieftin”.
Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Sbécheny tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de pret.

e bună
stre, în
an dram

d-ta să
mbi (era
ă prindă

atie față
săvârșit
mai im-

versația
e argint;
dea con-
ron, cu
ea atunci
bine, du-
Viața Ro-

ă a pus'o
pâne, po-

refacere,
at, ele imi

dacă tur-
se știe si-
ula balca-
onarhul va
e Ungaria
poate azi
, va trece
orul rege,
ce prefa-

ofita de ne-
i să treacă
alcanică, și
spinteca și
-i sigur.

e încercate
sărac ce-i
pune mâna
de Balcan?

în politică,

n'are pre-
parte fraza

rii, maestre,
viitorul, lu-
rările noa-
vestească
al, — astăzi
noastră; ca
ruri neamul
și totuși cu-
A. Maior.

ce capătă la

VÁN

ECIALI-

ÁRBATI

VYVÁRAD

: 12—48.

fat

toată stima:

foarte puține voturi. Guvernorul Wilson ca democrat progresist este părtinit și de Bryan, care a amenințat că va rupe partidul în două, dacă va fi ales vre-un democrat conservator. Bryan de altcun a fost provocat și de Roosevelt, ca să iese cu aderenții săi din partidul democrat și să formeze cu el laolaltă un nou partid.

CRONICA ȘCOLARĂ

R. I. R. S. *)

Rirs... Rirs... Ce să fie și aceasta? Rirs... Nu vă sună, mă rog, oare-cum șod... oare-cum straniu?... Rirs. Mie dela primul moment mi-s'a părut, că are ceva comun cu... harakiri... Rirs... harakiri! O să vedem!... Rirs, mă rog atât e, cât inițialele titlului reuniunii noastre învățătoresci, adică: „Reuniunea Învățătorilor Români Sălăgeni”.

Nu aș vrea, să fiu lung în... peană. Rirs și-a ținut a 42-a adunare generală în Giurtelecul Șimleului, la 23 Iunie.

Acuma eu fac raport despre adunarea a 42-a a cinstitei Rirs. A face raport, ori a fi raportor la ziristică e lucru minunat, iar rezultatul, în cele mai multe cazuri e efemer. Rapoartele sunt de tot capricioase. Aceste sunt ca aeroplanele ungurești. Odată le vezi prin văzduhul fictiv (prin foi), odată le vezi făcând câte un salt mortal și se lătește crăpate pe solul obiectivului (prin vesti). Crăpate, mă rog, — și se văd în toată deșertăciunea, în toată uriciunea lor. Acum, mă rog, eu stau în cumpene, care braț să-l aleg; acel frumos al fictivului, ori cel blăstămat al obiectivului. — Mă voi ținea de ăst din urmă.

În ziua amintită am mers „în corpore” la sf. biserică. La finea slujbei părintele protopop Aug. Vicaș a ținut o predică, prin care a bineventat învățătorimea și a scos în relief rostul și chemarea ei. Tot în biserică s'a cetit disertația „Rostul școlii” de învățătorul Alexandru Manu din Șoimuș. O disertație bine reușită, care a captivat atențiunea publicului până la sfârșit. Ar face lucru bun A. Manu, dacă și-ar trimite disertația la „Poporul Român”.

Am ieșit dela biserică, ca să începem ședința. — A presidat veteranul A. Barbuloviciu, vicarul Sălăjului, am văzut pe podiul presidului pe inspectorul școlar Nagy Károly și pe pretorele cercual. Afară de secretarul reuniunii S. Oros a mai fost și vice-presidential Emil Pocola. Vicarul Barbuloviciu deschide ședința prin o vorbire plină de spirit, în care vibrează ecoul vremurilor trecute, ecoul activității tinere, care a fost... O, veteranule, pentru puțini ai vorbit! Tu ești steagul sfâșiat de gloanțele dușmanilor noștri, posteritatea (cei mici) nu vede în tine alta, decât o flămură ruptă, dar vre-o câțiva adusu-ne-am aminte, că ai fost totdeauna învingător și ai dus pe înaintașii noștri la biruință. — Fost-am vre-o câțiva, la cari ne mai plac cântecele pline de viață din bătrâni, decât spicuiturile anemice și oficioase de acum.

Bătrînule! Ai fost, ești și vei fi mare!
Urmează punctele după șablon. Mai interesant este punctul 6: „Chestia salarizării învățătorilor confesionali” — conferință de Victor Filip. Ne văetăm și iar ne văetăm... doar ne-or da și nouă ceva hant de colo de sus. — Ne prezintă motiunea. Adecă Rirs „se unește cu niziunța tuturor învățătorilor din patrie, cari au de scop regularea salarelor inv.” A fost și mai departe, mă rog, iată... „și eluptarea drepturilor pentru un mers mai normal al cauzei învățământului popular”. — Au fost cari au luptat contra expunerii acestor șire atât de bine sunătoare, cari ascund în ele o trădare a învățământului național românesc. Și după o luptă scurtă și vehementă din partea lui A. Manu, D. Pop, și Nicolae Pop s'a hotărât abandonarea acestor șire. Urmează „Uniformizarea activității reuniunilor inv. din diecează”. Referent Emil Pocola. Adecă pe scurt: Învățătorii Sătmar-ugocenii ne cer mână de ajutor și ne prezintă patru propuneri:

1. Unificarea activității reuniunilor inv. din eparhia Gherlei.
2. Unificarea inv. elem. în școlile populare.
3. Înființarea unui post de inspector diecezan.
4. Intemeierea unui organ de publicitate pentru preoți și învățători.

Referitor la aceste propuneri se aduce următoarea motiune:

*) Publicăm acest articol întocmai cum l'am primit, ca pe un grăitor documentat al zilelor noastre.

Red. „Românul”.

„Reun. Inv. Rom. Sălăgeni” în adunarea sa generală ținută în Giurtelec la 23 Iunie st. n. anul 1912 considerind:

1. Că din aspirațiunile noastre sufletești nu lăsăm nici o iotă, cari ne îndeamnă cu o putere irezistibilă să ne stringem toate puterile, ca să pregătim liber prin reuniunile noastre „in primo loco” (sic!) instrumentul și mijlocul (sic!), cu care trebuie să lucrăm — pe noi înșine, apoi opiniunea publică pentru a le asigura echilibrul unei stabilități relative și treptata lor dezvoltare firească; (sic!)

2. Că uniformizarea învățământului din școlile populare și înființarea unui post de inspector diecezan, dela legea din 1907, care în chestii didactice și disciplinare dă guvernului drept de dispunere autoritățile noastre bisericesti le aduce în această privință în raport de dependență față cu autoritatea supraveghetoare, care în cazuri singuraticie poate în mod direct să-și ducă voința la îndeplinire, dacă ar simți opunere, — e o chestiune, de care guvernul dispune în mod discreționar;

3. Că situația gîngășă și grea a bisericii noastre față de puterea de stat și îngrijirea părintească a Arhierilor față de biserică lor a croit pentru aceasta direcția pe care sunt siliți a o urma pentru a asigura bunăvoința puterii de stat pe seama bisericii noastre și a credincioșilor ei: — la propunerile Reun. Inv. Sătmar-Ugocenii aduce concluzul general, că nu le primește și R. I. R. S. rămâne afară de acea grupare, până o astfel de asociere și cooperare (sic!) va fi posibilă”.

Apoi lucru interesant, Rirs îi plină de entuziasm, ba e în stare a aduce chiar și elogii harnicului vice-președinte Emil Pocola, care prin referada lui bombastică, cu apucături minunate boscoice încă ar fi în stare a ne duce în cealaltă tabără. Iată de ex. el e mai presus ca alți muritori, el are și „instinct sănătos”, care uită, ce-i dătează:

„Așadară dacă cu tactica noastră nu voim să ajungem în conflict cu stăpânii, jucând în mod hazard cu interesele de viață ale noastre; atunci e nevoie să continuăm a pune toată energia, toată dorința și puterea noastră de muncă în slujba propriei noastre înălțări în și prin reuniunile în statul quo, cu condiția, că acele să fie conduse de reprezentanți adevărați ai învățătorimii, și numai când am vedea, că nici după aceasta luptă nu ne putem ridica, atunci am avea să căutăm sprijin la cel ce poate să ni-l dea mijlocit și la cel ce dispune de putere în mod direct”.

Adecă frumos, un astfel de om ar fi în stare, să lase dracului altruismul care mi-se pare, că ar fi solul, pe care ni-e fixat cercul activității noastre și să sburăm... sburăm în haul egoismului.

Di Pocola e în curat, ba e tare în curat cu chemarea dascălimei... ba apoi ne-ar conduce să căutăm sprijin „la cel ce poate să ni-l dea mijlocit și la cel ce dispune de putere în mod direct”.

Și ascultați dascăli! Motiunea se primește, înzădar a căutat să o combată inimosul învățător Teodor Mureșan din Blaja, Dariu Pop și braval Nicolae Pop.

Sătmar-Ugocenilor! Iertați-ne, că nu știm ce facem că doar de s'ar fi primit propunerile voastre loveam în „bunăvoința puterii de stat pe seama bisericii noastre și a credincioșilor ei.”

Dar di Pocola e în firma convingere, că mai realizabilă va fi alianța tuturor inv. gr.-cat. din arhieceză și aceea nu ar lovi în „bunăvoința puterii de stat pe seama bisericii noastre și credincioșilor ei”.

Harakiri. — Ne mai cetește harnicul Pocola o disertație „Relațiunile dintre preot și învățător”. Aci mi-se părea, că văd pe faimosul Don Quichotte cum se bătea cu cele inchipuite. Ba mi-se părea, că văd un alt cavalier... care-și bate în casa proprie pe oaspele său.

Nu mai și numai popa e hăca, dascălul de fel. Eu ca dascăl mi-aș lua obraznica cutezanță, de a striga în gura mare, că și dascălul poartă vina în cele mai multe cazuri.

Dascălul de azi e ambițios, e pătruns de ideile franc-mazone ale „Epocei Nouă” (Uj korszak), cum o fi și Pocola. El serie la „Szilagyemgyei Tanügy” și în grandiloquenta lui, te miri cum se mai îndură, de a asvârli câte o sfărîmătură din ideile sale epocale și pentru sărmana „Foia Școlastică”.

Urmează banchetul. Toastează bătrînul vicar pentru Maj. Sa, pentru Metropolit și Episcop, apoi părintele-protopop Vicaș pentru stălpul Sălăjului, vicarul Barbuloviciu. Urmează, mă rog, Pocola... Pocola — Păcala, și ne păcălește cu un toast... maghiar, mă rog, a fost imbucătură cam... cam, dar oram la banchet și printre celelate am înghițit-o.

Dupăce abdomenul nostru s'a liniștit, iar auzim un alt glas: „Urám és helyeim”... Dar ăsta cine-o fi in-

treb pe vecinul meu. ăsta-i teremtete Ille Tivadar, vulgo Toagyer, dascăl nu știu unde, pe lângă aceea și autor de manual școlastic. (De sigur aprobat).

Da, mă rog: „Urám és helyeim”... și cocoșul conștiinței mele iar îmi cântă: Harakiri... harakiri...

Eu, raportorul am avut obrăznicia a demonstra contra scandalului acestuia nemaipomenit, am pofțit toast românesc, parte dela un dascăl confesional român și m'am ales cu disgrația inspectorului, adică, mă rog, nici grația, nici disgrația lui nu mă importă.

Toastul s'a ținut ungurește pentrucă mi-s'a votat tacite neîncredere din partea dascălimei adunate.

Aceasta mă importă și gândeam cu groază la „Harakiri”.

Ședința II. de după amiazi nu e ședință, este un tai-fun scârbos, pornit de diavolii ședințelor, ca Ille, Micle et. comp. cei cu adausul personal.

La amândoi li-s'a cântat de sigur din tabăra contrară: „Vrednic este”.

S'a terminat ședința fără a se aduce concluz, unde să ne intrunim în adunare generală pe viitor.

Seara a fost joc. Deficitul de 50 cor. se atribuie dascălilor cari au mai preferit a sta în bufet, decât să solvească prețul de intrare. E de remarcă ținuta admirabilă, cu care a cucerit aproape întreagă dascălimea sălăgiană, a însuflețitului advocat român dr. Aciu din Tășnad, care cu atâta zel s'a interesat de chestiile pedagogice române.

Dascălilor Sălăgeni!!

Nu fiți slugarnici primo loco. Lăpădați masca slugărniceii, ce o purtați înaintea asupritorilor voștri. Cine e român, român să fie, iar cine nu, al lor să fie. Aleagă-se neghina de grăul curat. Nu vă faceți, sau nu lăsați să vă facă de rușine înaintea milioanelor de români, ai căror factori sunteți. Aveți cea mai mare răspundere înaintea neamului. Grijiți, că pe drumul, ce l'ați apucat vi-ți alege cu harakiri: vă ve-ți sinucide în modul cel mai scârbos.

Salve Rirs!!

Din încredințarea adunării generale:

Dariu Pop.

inv. în Băsești.

INFORMAȚIUNI

Arad, 29 Iunie n. 1912.

„Neue Freie Presse” despre Vlaicu.

Cel mai mare ziar german din lumea întreagă se exprimă foarte elogios despre sborurile lui Vlaicu, care a luat parte la concursul de virajuri în cercuri mici. „Sfârșitul acestei zile frumoase a fost concurența pentru sborul de cercuri mici. Tezna era, ca cu viteza cea mai mare, aviatorii să zboare în jurul unui pilon, descriind cercurile cele mai mici. Adecă dând motorului cea mai mare putere posibilă, să faci cercurile cele mai înguste: o întreprindere foarte periculoasă, căci o returnare te amenință în tot momentul.

Dar și acest punct al zilei a fost executat fără să se întâmpie vr'o nenorocire. Cu ocazia acestei concurențe au fost niște prestații, cari te iritau la nebunie. Sborurile aceste, în concursul cărora mașina se întorcea uneori aproape cu capul în jos, iar alte dăți pare că se învârte în jurul axei sale, sunt o probă mai mult, la ce culme colosală s'a ridicat aviațiunea în zilele noastre. Minunate prestații pline de bravură a executat cu această ocazie românul Aurel Vlaicu, pe un monoplan original, de construcție proprie, cu două helice, între cari șade aviatorul. De câte ori se învârtea aparatul acestuia întocmai ca o roată, aproape dându-se peste cap, publicul îi făcea românului ovatii furtunoase, aclamându-l.”

Cursurile dela Văleni.

Cursurile de vară la Văleni-de-Munte — după cum am anunțat — se vor deschide în mod neobișnuit de solemn fiind de față și prințul Carol, mitropolitul Moldovei, episcopul Hușului, profesori universitari, apoi preoți, învățători și studenți. Ori cine va merge dela noi e așteptat cu cea mai mare dragoste.

S'a conști și încvartir
Culturale ș
mare numă
din regat și
Se prevăd p
4000—5000
R. cu 75 p
meargă și i

Pe lâng
vor avea pr
tutorilor și
cursuri vor

Iubirea
buie să ne
spre binele
incep la 1

Virgil An
G. Bogd
Șt. Bogd
V. Bogre
Coroiu,
Drept româ
N. Ciotor
N. Carot
A. C. Cr
N. Dobr
Nerva H
I. Hașeg
stră naționa

N. Iorga
G. Murg
S. Mănu
teraturii no
C. Mois
lectiuni).

Pericle
V. Părv
N. Popov
N. O. P
agricolă.
N. O. F
blică.

I. Răduc
stră econom
I. Răduc
Dr. I. Si
C. Șum
H. Stahl
I. Ursu,
3—4 lectii.
Ștefan V

Un proc
nală”: Acu
imbogățit c
moare lăsa
Prin testam
numește mo
pele Grecie
ceastă moș
siune impu
ștenită era
principele r
rea moșten
de mii lei. C
tite pentru
cerut mnis
de 10.000 l
R. a pierdu
numele A. S
listă a pro
ceteau liste
prezentat în
avut onora
riului pleda
cedura, pro

!S'

S'a constituit un comitet pentru primirea și încuvișorarea oaspeților. Secțiunile Ligei Culturale și-au anunțat venirea, tot așa un mare număr de fruntași ai culturii românești din regat și dela români din afară de regat. Se prevăd pentru ziua deschiderii mai bine de 4000—5000 vizitatori. Reducerile pe C. F. R. cu 75 procente îmbie un fericit prilej să meargă și mai mulți.

Pe lângă cursurile obișnuite, vizitatorii vor avea prilejul a asista și la cursurile institutorilor și învățătorilor din Țară, cari cursuri vor avea loc tot la Văleni.

Iubirea noastră de neam și de cultură trebuie să ne îndemne a merge cât mai mulți, spre binele nostru și al neamului. Cursurile încep la 1 Iulie st. vechiu.

Programul cursurilor:

Virgil Arion, Sociologie.

G. Bogdan-Duică, Pedagogie.

Șt. Bogdan, Curente nouă în chimie.

V. Bogrea, Literaturi străine.

Coroiu, conferențiar la Universitatea din Iași, Drept român.

N. Ciotori, Mitologie și literatură nordică.

N. Cartoian, Din literatura populară.

A. C. Cuza, Economie națională.

N. Dobrescu, Istoria Bisericii române.

Nerva Hodoș, Tiparul românesc.

I. Hașegan, Horticultura în gospodăria noastră națională.

N. Iorga, Scrisori de boieri și jupănești.

G. Murgociu, Pământul românesc.

S. Măndrescu, Influența germană asupra literaturii noastre.

C. Moisil, Monete antice din România (trei lectii).

Pericle Papahagi, Din Viața Aromânilor.

V. Pârvan, Civilizații italiice.

N. Popovici-Lupa, Viața agricolă românească.

N. O. Popovici-Lupa, Din economia noastră agricolă.

N. O. Popovici-Lupa, Despre asistența publică.

I. Răducanu, Ficțiuni și realități din viața noastră economică.

I. Răducanu, Politică socială.

Dr. I. Simionescu, Știința naturală.

C. Șumuleanu, Vinurile noastre.

H. Stahl, Cum se vorbește?

I. Ursu, Cauzele mării și scăderii noastre, 3—4 lectii.

Ștefan Velovan, Psiho-fiziologie.

Un proces princiar. Cetim în „Voința Națională”: Acum câțiva ani un arendaș grec Sibilis, îmbogățit ca atâția alții, în țara Românească, moare lăsând o avere de aproape 500.000 lei. Prin testamentul, care s'a găsit la moartea lui, numește moștenitor universal pe A. S. R. Principele Greciei. A. S. R. s'a grăbit să accepte această moștenire, și a achitat taxele de succesiune impuse de legi. Inșă parte din averea moștenită era încurcată în niște procese, pe cari principele moștenitor le-a pierdut, așa că valoarea moștenirii o fost micșorată, cu peste o sută de mii lei. Cum taxele de moștenire fuseseră plătite pentru totalitatea averii, principele Greciei a cerut ministerului de finanțe să-i restituie suma de 10.000 lei, încasată în plus. La tribunal A. S. R. a pierdut și așa procesul a venit în apel. Și numele A. S. Regale Principele Greciei, pe banala listă a proceselor, mira pe toți împrișinații cari ceteau listele afișate. De sigur, principele nu s'a prezentat în instanță. D. Vladimir Atanasovici a avut onoarea să-l reprezinte. Din partea ministerului pleda d. Otulescu. Nefiind îndeplinită procedura, procesul s'a amânat pe toamnă.

Împăratul Germaniei despre aviațiune. Inginerul Hirth și pasagerul său, locotenentul Köler, cari au eșit cei dintâi la concursul de aeroplane Berlin-Viena, au fost decorați de împăratul Wilhelm, cu ordinul „Coroana Prusiei” clasa IV-a. Ambii aviatori au fost invitați eri la dejun la palat. Era de față și miliardarul american Pierpont Morgan. În timpul dejunului împăratul s'a întreținut foarte amical cu aviatorii și a declarat că dacă aeroplanelor germane nu îndoiesc în număr pe cele ale altor state, se constată însă că le sunt cu mult superioare în calitate. Motoarele aeroplanelor noastre sunt cu mult mai bune ca ale aeroplanelor străine, a zis împăratul; apoi a încheiat, spunând că aviațiunea îl interesează foarte mult și că va contribui la sporirea și întărirea flotei aeriane a Germaniei.

Holera în Berlin? În Berlin s'au îmbolnăvit o familie întreagă compusă din 6 membri de o boală cu simptome de holera. Trei copii au și murit ceilalți au fost duși la spital și izolați, adică feriți, ca să nu vină nimenea în atingere cu ei.

Moartea unui brav român. Ni-se scrie: Sâmbătă, în 22 l. c. st. n., am petrecut la cele eterne pe Ioan Trapsa, un fruntaș al neamului nostru din comuna Mehădia. Răposatul, care a trăit 76 ani și prin munca sa cinstită și neobosită a ajuns la o avere considerabilă, a fost unul dintre cei mai aprigi luptători pentru drepturile popoului român, un caracter ferm, fiind întotdeauna la locul său, când a fost vorba de vr'o acțiune a partidului nostru național. Nu a șovăit nici odată, ci a apărut cu demnitate, și cu o statornicie rară în zilele noastre mici steagul partidului național. Ne sunt încă în plăcută memorie zilele mărețe și pline de avânt, când s'au ținut în comuna Mehădia mai multe adunări populare, la cari Ioan Trapsa a avut așa zicând partea leului, desvoltând în interesul adunărilor o activitate extraordinară și îndemnând poporul din Mehădia, infectat în timpul acela de cangrena burdismului, cu fapta și cu cuvântul, să se grupeze în jurul luptătorilor noștri naționali. Casa lui ospitală a pus-o la dispoziția corifeilor noștri, cari veniseră din mari depărtări spre a ținea în Mehădia adunări populare și a lumina poporul grănițeresc. De pe balconul căsii lui din Mehădia s'au ținut vorbiri înflăcărâte de cătră Dr. Aurel Vlad, Dr. Ioan Suciu, Dr. Bontescu, răposatul protopop Mihai Popovici etc., și parcă și acum văd entuziasmul grănițerilor și aud cuvintele de aur rostite de pe acel balcon memorabil nouă.

Meritele neperitoare ale defunctului față de neamul său sunt tuturor cunoscute și aceste merite, precum și numeroasele jertfe aduse de dânsul pentru cauza națională, au aflat un ecou vrednic în manifestațiunile de jale și în participarea la înmormântare a unui public distins și numeros, nu numai din comuna Mehădia ci și din satele vecine. Afară de inteligența din loc între participanți am mai remarcat pe Excelența Sa d. mareșal campestru Nicolae Cena, Dr. Ioan Popovici avocat în Orșova, Ioan Balaci, forestier din Iablanța, Terfaloga comerciant din Iablanța etc.

Prohodul a fost săvârșit în biserica română din localitate de șase preoți și anume: Constantin Vladucean din Plugova, George Tatucu din Iablanța, Constantin Dure din Orșova, Antonie Miloșescu din Ogradena, Nicolae Goanța din Cuptoare și Alexandru Darabanț din Petnic. Răspunsurile funebrele au fost executate cu mare precisiune de corul economilor plugari din Mehădia sub conducerea bravului învățător Nicolae Mergea din Mehădia.

După terminarea prohodului d. preot Constantin Dure a ținut un panegiric pătrunzător, parentând pe scumpul și în veci neuitatul nostru fruntaș Ioan Trapsa și remarcând virtuțile ce-

tățenești și îndeosebi dragostea lui nemărginită pentru neamul său. Cuvintele duioase ale părintelui Dure au emoționat publicul asistent până la lacrimi, încât nu era om în sfânta biserică să nu plângă, cu amar după „taica Ion”, cum îl numiam noi generația cea mai tânără. Manifestația de jale s'a repetat în cimitir, unde ne-am luat ultimul adio dela acest suflet nobil, a cărui amintire va fi pururea neștearsă din inimile noastre și care va servi de exemplu acelor, cari își iubesc cu căldură neamul lor.

Taică Ioane! Fie-ți somnul lin și memoria binecuvântată! — Tufărințul.

Pungi de călătorie. Unele instituțiuni culturale din Frața au obiceiul să acorde pe vremea aceasta „pungi de călătorie” scriitorilor tineri și de talent. Premiul consistă într'o sumă de bani, socotită după cerințele modeste dar satisfăcătoare ale unei călătorii de vară. Aceste pungi sunt primite fie în baza unui concurs, fie pentru un volum nou, socotit de o comisie specială ca cel mai bun din cele apărute într'un timp anumit, fie ca simpatie pentru talentul scriitorului ales. Revistele mari acordă și ele asemenea pungi. În modul acesta Franța își face un serviciu propriei sale culturii. Căci călătoriile deschid orizonturi noi poezilor și prozatorilor; pozițiunile nevăzute încă, oamenii necunoscuți, localitățile mari prin fastul sau trecutul lor le dau impresiuni neavute până afunci, le formează un isvor nou și puternic de inspirațiune.

În atenția domnilor preoți și învățători din comunele inundate. D. Dumitru Grapă comerciant în comuna Beșimbac dorește să iee pe lângă sine un băiat dintr'o familie săracă dintre cele ce au suferit pe urma inundărilor, care să știe puțin scrie și vorbe și în limba germană și maghiară. Băiatul după patru ani, în decursul cărora va fi introdus în toate afacerile comerciale, ba pe lângă întreținere totală va mai primi și un salariu anual, dacă va da dovadă de o bună purtare va fi adoptat de cătră susnumitul, care de altfel nu are copii. A se adresa de dreptul d-lui Dumitru Grapă com. Beșimbac (Besimbák) p. u. Viștea-de-jos (Alsóvíst) cott. Făgărașului.

Vaccinare în contra holerei. Profesorul Roux din Paris, directorul institutului Pasteur, a făcut la Academia de științe o senzațională comunicare asupra prevenirii holerei pe cale de imunizare prin vaccin. Câțiva din colaboratorii săi dela institut, și-au inoculat baccili morți ai holerei și nu s'au ales decât cu friguri de scurtă durată. Ei au repetat apoi experiența cu baccilul viu descoperit de Koch și nici un fenomen grav nu s'a constatat în starea lor generală. Roux ajunge la concluziunea că holera se poate preveni, prin vaccinarea cu un preparat având ca bază acest baccil.

Motiv de divorț. — „Vă rog să pronunțați desfacerea căsătoriei noastre, de oarece nevasta mea a găsit cu cale să se fotografieze pentru cărți poștale sărutată de un bărbat, precum și în alte atitudini cari constituie pentru mine o gravă înjosire.”

Procesul acesta a venit în fața tribunalului din Paris. Doamna obiectează c'o făcea aceasta numai să aducă și ea un câștig în casă. Poza pentru cărți poștale, indiferent de persoana cu care trebuia să reprezinte diferitele scene dictate de fotograf. Domnul n'a admis scuzele. Faptul d'a săruta pe altul sau d'a fi îmbrățișată de el, fie chiar pentru public dacă nu pentru ei înșiși, nu-l încântă de loc, din contră. A cerut divorțarea. Tribunalul a pronunțat divorțul.

După moarte și cal de ginere! Un tribunal francez a avut de judecat un caz foarte interesant.

Unu se însoară și cade în regula generală: trai rău. O fi fost femeia arțăgoasă sau el om

Totfelul de haine pentru bărbați, femei și copii se curățesc pe cale chimică, ori se vâpsesc. Albiturile devin albe ca zăpada. — Se primesc albiturii pentru călcat.

!S'a deschis!

Müller I. és Fia

stabiliment colector de fabrică, vâpsitor de pânuri, curățător chimic și spălătorie de rufe cu aburi.

Arad str. Weitzer János nr. 7. (Noul palat gr. cat.)

stricat, nu s'a precizat de data asta, destul că divorțul a venit mai ușor ca nunta. După divorț însă, fostul soț n'a pătruns în deajuns binefacerea acestei grațieri lăsate de codul civil la îndemâna omului intrat în ocna căsătoriei. Iată-l repetând nerozia dintâi, însurându-se din nou. Și pentru ca culmea să nu fie nediscutabilă a luat... tot pe cea dintâi. Condiția civilă franceză înlesnește această ispită celor cari nu știu să se ferească. De prisos să spuie că trailul rău a reînceput. Divorț din nou — dar de data asta cu o morală ținută sotului de prezident, ca altădată să se lase de asemenea deprinderi. Cred și eu!

Cununie. Domnișoara Mărioara A. Hențescu din București și d. Dr. Victor Gomoiu tot din București cununăți. Felicitări!

Programul desvălirii statuiei lui C. Negri la Galați. Am amintit într'un număr al ziarului nostru, că statuia lui Negri va fi desvălită zilele acestea la Galați.

Comitetul statuiei lui C. Negri, a stabilit următorul program pentru solemnitatea desvălirii statuiei:

În piața Regală, unde se află așezată statuia, se vor construi 2 tribune: una mare pentru invitați și alta mică pentru oratori. Sâmbătă 16 c. vor începe lucrările pentru decorarea orașului. Comitetul roagă pe toți cetățenii Galați să arboreze treicolorul la casele lor. O comisiune de recepție va primi la gară pe invitați, pe cari îi va aduce apoi pe la gazde. Solemnitatea desvălirii se va face Duminică 17 Iunie, după cum urmează:

La ora 9 dimineața vor fi prezente la episcopie toate societățile locale cu drapelele, invitații, delegații din țară, comitetul statuiei și persoanele oficiale. Se va oficia serviciul divin de către P. S. Sa Episcopul Nifon, înconjurat de un cler numeros. Imediat după terminarea serviciului divin, clerul îmbrăcat în sfințele odăjdii armat de corul episcopesc, de întreaga asistentă, va pleca în cortegiu pe jos în piața Regală.

După oficierea unei scurte slujbe religioase, se va face desvălirea statuiei. Până acum s'au anunțat următoarele persoane, cari vor vorbi: P. D. Petrovici, președintele comitetului statuiei, în numele comitetului; primarul orașului; d. A. D. Xenopol, profesor universitar la Iași; N. Iorga profesor universitar; delegatul cercului studentesc din Iași; delegatul Ligei Culturale, secția Galați; delegatul cercului studenților din Covurlui; delegatul Ligei Culturale Bacău; ultimul va vorbi d. ministru Nenițescu.

După terminarea cuvântărilor, corul școalelor secundare locale sub conducerea maestrului Cerniceanu, va intona „Hora lui Negri” și „Hora Unirii.” La ora 2 d. a. comitetul monumentului va oferi invitaților un banchet în sala Dienst.

Un spărgător de 80 de ani. Miercuri a fost arestat de către poliția din Sătmăraș tânărul Ioan Mara Pursa, un tip foarte interesant de vagabond, om în etate de peste 82 ani. A fost prins în momentul, când încerca a face spargere în locuința notarului public din comuna Subcetate (Văralya.)

Ioan Mara Pursa nu e necunoscut înaintea autorităților din Sătmăraș. Înainte de aceasta cu 20 ani a fost condamnat la 15 ani temniță pentru omor, jaftă și spargere, însă în temniță s'a purtat foarte bine astfel, încât o parte din pedeapsă i-a fost iertată de către forurile judecătorești. După ce a scăpat din temniță s'a așezat în comuna Moiseni, unde se ocupa cu vânzări de cai, însă vindea — neputându-și părăsi meseria cea veche — mai mult caii altora decât ai lui și în modul acesta i-a succes să agonisească o avere frumoasă. Zilele trecute s'a dus în comuna Subcetate unde a voit să spargă în cancelaria fabricii de spirit, însă a fost surprins și alungat de către paznic. Acest nesucces nu l'a descurajat câtuși de puțin, a încercat norocul în altă parte, ducându-se la locuința notarului public, unde însă după cum am amintit a fost surprins de către poliție.

Fiind interogat de către judele de instrucție a spus, că încă pe timpul vestitului bandit ce opera prin 1848 pe pusta unguerească, a lui Alexandru Rózsa a făcut parte din banda acestuia,

iar în timpul revoluției din 1848 a fost prins și înrolat cu sila de cătră unguri într'un regiment de honvezi, luând parte la mai multe ciocniri cu austriacii.

După depunerea armelor la Șiria unde a fost și el de față a fost înrolat în armata austriacă, luptând în războiul contra italienilor. După acest război s'a stabilit pe un timp în Budapesta, însă și aici a ajuns în conflict cu poliția.

Avis colegilor, cari acum sunt 15 ani am făcut matura la gimnaziul gr.-or. român din Brașov.

În urma apelului lansat neanunțându-mi-se toți colegii, vă comunic iarăș pe calea aceasta programul întrunirii noastre:

Joi, în 11 Iulie st. n. sosirea la Brașov, seara masă comună.

Vineri serviciu divin și parastas pentru cei morți, apoi vizite profesorilor, la prânz banchet, seara întâlnire.

Sâmbătă, excursiune la Sinaia etc.

Participanții să se anunțe pentru îngrijirea de camere la hotel, colegului Radu Prișcu învătător în Brașov. La revedere: Dr. Victor Bontescu advocat, Hațeg.

În balon peste Mare. Dirigeabilul „Victoria Luisa” a plecat ieri dimineața la orele 6 din Hamburg și trecând peste mare, a ajuns la Helgoland pe la 10 ore. Locuitorii acestei insule, cari nu văzuseră în viața lor un balon, s'au speriat și și-au acoperit capetele cu hainele. Mulți din ei credeau că le sosește o veste din cer. Dirigeabilul și-a continuat apoi drumul. Pe la amiază el a fost zărit în dreptul insulei Nordernei.

Societatea studentescă „Dacia” din Cernăuți întrunită la adunarea generală din 23 Iunie a. c. și-a constituit comitetul său pentru semestrul administrativ de vară după cum urmează: Președinte: Ilarion Bereznițchi cand. fil.; vice-președinte și cassier Teodor Huțan cand. fil.; secretar gen. George Icaiciu stud. în litere; bibliotecar Ioan Dominte stud. în litere; secretar de ședințe Nicolae Turturean student în drept; econom Zaharie Crișan student în litere; controlor Stefan Bidnei student în drept.

Totodată au fost numiți membrii onorari ai societății d-na Elena Niculiță, Voronca Păr., Zaharie Voronca și d. prof. univ. Dr. Iancu I. Nistor.

Negrolog. Marioara Teuca n. Spân din F. Tout a repausat în ziua de 22 Iunie st. n. 1912 în etate de 37 ani. O deplângere intristatului soț Vasile împreună cu 3 orfani, Traian, Silvia și Emilia. Osămintele defunctei s'au așezat spre odihnă în cimitirul gr.-or. rom. din F. Tout în 24 Iunie la 2 ore după amiază. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Mulțămită publică. „Vlădeasa”, institut de credit și economii din Huedin a binevoit a da din cuota sa filantropică suma de 100 cor. pentru fondul bisericii noue ce este a se zidi în Cluj. Ne exprimăm și pe această cale mulțămirea noastră fierbinte onoratei direcțiuni a institutului „Vlădeasa”, care dintre atâtea institute de credit ce avem, a știut să dea un răspuns faptesc apelului ce am adresat în numele episcopiei noastre bisericești. Cluj, la 28 Iunie n. 1912 Dr. Elie Dăianu paroh protopop pres., Ladislau Papp prim curator bisericesc.

Dela petrecerea meseriașilor români din Hunedoara. Primim următoarele rânduri: Fericire nespūsă simțeste inima adevăratului român, când se gândește la „mama romană”. Ea a sădit în noi nevinovăția, blândeța, sfințenia și iubirea. Ea este aceea care s'a chinuit cu noi în copilărie, învățându-ne cum să preamărim pe Dumnezeu. Și dacă ea a făcut toate acestea, nu trebuie să-i fim recunoscători? Trebuie ca tot ce-am moștenit dela aceasta scumpă mamă să părăsim? Rușine asupra celor ce-si corcesc limba și rușine mai multă asupra celor cari preferă în discuțiile lor limba unguerească, în locul limbei scumpe românești. Durere nespūsă simțesc, văzând faptele acestea săvârșite de publicul mai ales al Hunedoarei. Limba

o schimbă, portul iarăș e schimbat, iar obiceiurile, fiind ele în strânsă legătură cu acestea pe la noi nu pot rămânea neschimbate. Ce vor zice la acestea moșii și strămoșii noștri? Ce vor zice adevăratele mame române? Aceasta va fi recunoștința ce trebuie depusă cu sfințenie înaintea mamei de fiecare român? Părăsirea limbei și-a portului publicului românesc al Hunedoarei e prea puțină jertfă pentru truda mamei. Sunt nemulțămii văzând că obiceiurile nu sufer schimbare și nemulțumirea aceasta-i îndeamnă la pasul cel mai nesocotit. Li îndeamnă să amestece în horele și învățările noastre „csárdás”-ul, jocul asudării și al desgușării, la auzul căruia uită de toată oboseala jucând fiecare cu idealul său asudând, iar ca culme mai adaugă din toată inima un „hogy volt”.

Poate d-niile lor să țin de principiul „Fiecare să-și urmeze mîntea sa și să se conducă după principiile sale”, dar judecând bine acest principiu vom ajunge la convingerea, că nu ori și cui îi compete al urma. Din acestea nu reese că așa fi contrarul celor ce se țin de aceasta „lo-zincă”, voesc numai să scot la iveală faptele neromânești ce se observă în petrecerile publicului românesc din Hunedoara. **Un participant.**

O întâmplare ciudată, dar adevărată. Unul a voit să facă ca Vlaicu. Ni-se scrie: Prin 17—20 Mai a. c. a venit, sau să zic mai bine, s'a dus la spitalul din S. (Ardeal) dl X. ca să-i „oblească” o coastă, căci sârmanul om (de 33—35 ani) a „căzut din șură”. Primejdia n'a fost toemai mare căci azi l-am văzut pe dl X iarăși voinic și vesel cum îl știam. Dar să vă spun între ce împrejurări a căzut dl X. din „șură”, despre care lucru m'am convins.

Dl X. a luat parte la serbările din Blaj, când a văzut și sborul dlui Vlaicu „Hm!” — și-a zis domnul X. — „da, oare nu mi-aș putea face și eu un aparat de sburat, simplu, fără motoare și fără atâtea îmbârligături ciudate?” Eată — ș'a zis — liliacul!!!

Hai frate acasă, adună la pânze, leagăle pe nește lemne ușoare... și te începe apoi pe la mijloc ce niște curele, prinde apoi capul „aripilor” în mâni și celelate capete ale „lepedelui” leagă-le de picioare și — dai vânt!!

Zis și făcut!

Primul sbor a reușit foarte bine, căci a sburat sau mai bine zis a sărit numai de pe cotet — cu aparatul legat în spinare. Stimabila sa soție ridea de se scutura.

„A!” — zise dl X. — am lipsă de mai mult spațiu ca să mi pot lua sub aripi mai mult aer și să mi pot ținea echilibrul! Merg la un loc mai înalt și la un loc ferit de lume, ca să nu mă ridă soția și poate cineva din vecini, căci poate să zică lumea că X. a inebunit.

Hai dar la un loc ferit de lume — la un rozor mare — și te pune frate pe sburat.

Iată!, iată!, pe vârful rozorului, gata, se uită la teritor... precum se uită și dl Vlaicu pe „Câmpul Libertății” — întinde frate aripile, fă o săritură stravană și dai, dai, din „cloambe” zor.

Și minunea minunilor, cu cât făcea mișcări și figuri mai ciudate prin aer cu atât se apropia tot mai repede și mai tare de pământ.

Zup!! și potea a fost gata.

De voește cineva să mai „sboare fără motoară” să meargă la **dada** în M. căci cred că-i va da instrucțiune în ale sburatului fără de nici o pretențiune. „Florin”.

x **Dr. Stefan Tamașdan**, medic specialist în arta dentică a plecat în călătorie de studiu.

x **Adolf Nadler**, fabrică de oroloage pentru turării, **Budapesta VIII. str. Prater 2.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați lifestează cele mai perfecte oroloage pentru turării, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele lifestate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

x **Gustav Tátray** — Oradea-mare, str. Rákoczy, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

x **Tenis-rachette, Slarenger** veritabil și alte fabricații brevetate, **minge pentru tenis, footballuri și alte articole pentru sport, cele mai elegante ridicule pentru dame și geamantone pentru călători, parfumerii și articole de tortelă**, cel mai mare asortiment și mai ieftin se pot procura dela prăvălia lui **Hectis Gyulo**, Arad, bulev. Andrássy nr. 51

Din ca
rescu nu
programu
în locul d
Aurora d
care-l pub
laș pentru
noștri vor
la Arad;
9 la Abru
în 16 la C
știe; în 2
Făgăraș ș

Aduce
bucurăto
la opera
la cea din
premiu de
Crișan a
Mărcuș, p

Intere
umul din e
din acest
ca public
lua parte
Facem de
public ca
sprijinind
artiști ca
zelul ce-l
concertulu
cult, înțel
bil de ser

1. a)
ce”... (do
dragostea
cuș.

2. a)
nor”... (d
te-ai cod

3. a)
b) G. Dir
ria lui U
rora de E

4. G.
Dni St.

5. a)
b) G. Di
Romanța
D. Ionel

6... A
de Barbu

7. a)
vecine”...
Leoncava
D. Stefan

8. a)
D-șoara
Verdi: T
(Act. I.)

Mărcuș ș
In Ar
albă în 2

Textu
Bilete se
cezană”

Prețu
familie d
II. 3 cor.
persoană

Concertul Mărcuș-Crișan.

Din cauze neprevăzute, d-șoara *M. Cocorescu* nu va lua parte la turneul proiectat; programul însă nu va suferi nimic, deoarece în locul d-șoarei Cocorescu va cânta d-șoara *Aurora de Barbu*. Programul concertului, pe care-l publicăm și în nr-ul de azi, va fi acelaș pentru *întreg turneul*. La 1 Iulie artiștii noștri vor cânta la Oradea-mare; în 2 Iulie la Arad; în 4 la Alba-Iulia; în 7 la Brad; în 9 la Abrud; în 12 la Lăpuș; în 14 la Bistrița; în 16 la Gherla; în 19 la Cluj; în 21 la Orăștie; în 23 la Sebeș; în 24 la Seliște; în 26 la Făgăraș și în 28 la Brașov.

Aducem publicului românesc vestea îmbucurătoare că d. *Ionel Crișan* este angajat la opera din *Gablonz*, iar d. *Stefan Mărcuș* la cea din *Troppau*. Ambii au fost distinși cu premii de Academia de muzică din Viena: d. *Crișan* a luat premiul *Karl Goldmark*, iar d. *Mărcuș*, premiul Academiei.

Interesul pentru concertul acesta, care-i unul din evenimentele artistice mai însemnate din acest an, crește zi de zi, încât ne temem ca publicul românesc din provincie, care va lua parte la concert să nu rămâie fără bilete. Facem de aceea un călduros apel către onor. public ca să se grăbească și să cumpere bilete, sprijinindu-i prin aceasta pe valoroșii noștri artiști cari merită tot sucursul nostru. Dela zelul ce-l vom arăta, atârnă nu numai reușita concertului, ci și dovada că suntem un popor cult, înțelegător de artă, și prin urmare capabil de sentimente nobile.

Programul concertului:

1. a) I. Cl. Iuga: „Tu te duci bade sărace”... (doină); b) T. Brediceanu: „Mândro de dragostea noastră”... (doină). D. Stefan Mărcuș.
2. a) I. Cl. Iuga: „Duce-m'ăș cu luna 'n nor”... (doină); b) T. Brediceanu: „Arde-mi-te-ai codru des”... (doină). D. Ionel Crișan.
3. a) G. Dima: „Somnoroase păsărele”; b) G. Dima: „Curcile”; c) G. Meyerbeer: *Aria lui Urban* d. o. „Ugenoții”. D-șoara *Aurora de Barbu*.
4. G. Verdi: *Duett* d. o. „Don Carlos”. *Dnii St. Mărcuș — I. Crișan*.
5. a) I. Scarlatescu: „Glas de clopote”; b) G. Dima: „Cerule”; c) R. Wagner: *Romanța lui Wolfram* d. o. „Tannhäuser”. D. Ionel Crișan.
6. . . Acest număr la pian îl va cânta d-șoara de Barbu.
7. a) I. Scarlatescu: „Spune-mi codrule vecine”...; b) G. Dima: „Seguidilla”; c) R. Leoncavallo: *Aria lui Canio* d. o. „Bajazzo”. D. Stefan Mărcuș.
8. a) G. Donizetti: „L'Addio”. (Duet). D-șoara A. de Barbu — d. I. Crișan; b) G. Verdi: *Terzett* din opera „Il Trovatore”. (Act. I.). D-șoara A. de Barbu — d-nii St. Mărcuș și I. Crișan.

În Arad concertul va avea loc la *Crucea-albă* în 2 Iulie. *Inceputul la orele 8 seara*.

Textul cântărilor se vinde seara la cassă. Bilete se găsesc de vânzare la „*Librăria diecezană*” și seara la cassă.

Prețul locurilor: Locul I. 5 cor. (pentru 1 familie de 3 persoane, locul I. 10 cor.); locul II. 3 cor.; locul III. 2 cor. Intrarea 1 cor. de persoană.

Cronica feminină

Expozițiile de copii.

Educațiunea fizică la noi și îndeosebi la țărâna noastră e lăsată aproape în voia sorții, și dacă spui și areți modul cum trebuie nutriți și îngrijiți copilașii, voind să creștem din ei oameni sănătoși și capabili de muncă, partea cea mai mare a poporului nostru până ține de curând rămâne nepăsătoare, și se mai află încă și azi cazuri, și mulți trăiesc în convingerea, că, dacă copilul are zile, trăește cu orice nutre-mânt și aproape fără îngrijire, și iarăși pe copilul care n'are zile, de l-ar nutri și îngriji ori cum tot are să moară fiindcă așa i-a fost scris.

E trist, sfâșietor de trist că pe viața unui om numai atâta preț se pune!

Din această convingere greșită a-l scoate pe poporul nostru, a-l lumina și a-i arăta calea și mijloacele educațiunii fizice, și a-i deștepta interesul pentru aceasta, iată o necesitate, o datorie a fiecărui român adevărat.

Reuniunea agricolă sibiană, desigur și-a dat seamă de importanța educațiunii truștești a poporului nostru și când a luat nobila hotărâre să organizeze expoziții de copii prin toate comunele frunțase românești a știut că prin aceasta faptă săvârșește cel mai mare bine ce-l poți da neamului.

Asemenea expoziții, cum aranjează reuniunea agricolă din Sibiu, sunt o binefacere nespuse de mare numai din punct de vedere sanitar, ci și social, cultural și național, abstrăgând folosul economic.

Azi nu e oare averea națională a oricărui popor sănătatea, vigoșitatea și puterea de muncă?

Mai presus de toate însă, în tot cazul e folosul igienic, pentru că cu aceea ocaziune se dă posibilitate țăranilor mame a se înfățișa înaintea mai multor medici și a auzi părerea și consultările mai multora deodată, iar prin sfaturile bune și folositoare la creșterea truștească se ajută la aflarea drumului care duce la împușinarea reilor și la îmbunătățirea stării sanitare.

Afară de punctele aceste folositoare pentru educațiunea truștească, expozițiile de copii au și alte momente frumoase și demne de a fi amintite. Prin ținerea prelegerilor, prin împărțirea de cărți bune pentru popor, prin lauda ce se aduce mamei cu copiii bine îngrijiți, precum și prin toate festivitățile aranjate cu prilejul expozițiilor de copii, am făcut un pas înainte și pe terenul social-cultural și toate aceste contribuie și la întărirea simțului național.

Țăranul nostru ține mult la conducătorii săi, și momentul când conducătorii poporului, cu soțiile lor, au venit în mijlocul lor, au stat cu ei de vorbă, le-au strins mâna, iar pe mamele vrednice le-au lăudat; momentul acesta rămâne neșters din inima curată a țăranului, și fiecare femeie își va da silința să se facă și ea vrednică de lauda „domnilor” și să-i fie admirat odorul ei iubit. Iată dar pentru ce e bine, și pentru ce e folositor a se aranja expozițiile de copii!

Și după ce am arătat folosul mare, și importanța expozițiilor amintite, rămâne să-mi exprim dorința și modesta părere, că ar fi bine să luăm exemplu și noi și să se organizeze și prin părțile noastre astfel de expoziții.

Imi iau voie a atrage atențiunea Reuniunilor de învățatori asupra acestui lucru, a întreba, oare cu prețiosul sprijin și patronaj al vrednicilor și distinșilor noștri învățatori nu s'ar putea organiza în tot anul cel puțin o expoziție de copii?
Ombra.

ECONOMIE

Rentabilitatea albinăritului.

Acum nu de mult, am avut o conversație cu un econom inteligent despre florile plantelor în anul curent și în legătură cu acest subiect despre rentabilitatea albinăritului. Zice, că acei economi și agricultori cari cunosc viața normală a plantelor de pe șesul Ungariei, au putut observa în anul acesta, că acest an, în ceea ce privește florile câmpului și a pomilor, a fost unul dintre cei mai săraci, de care își pot aduce aminte oamenii bătrâni.

Florile timpurii, în anul acesta, au fost în grabă nimicite de frigul și de ploile reci ale începutului primăverii, iar pomii, plantele și ierburile, cari, între împrejurări atmosferice normale, ar fi trebuit în a doua și în a treia sesăune să înflorească, tocmai pentru că răceala primăverii a durat prea lung timp, n'au înflorit, au rămas fără flori; iar la plantele care trece timpul înfloririi, înzadar vine căldură, rămân sterpe.

Băgrinul (acațul) înflorește în primăvară normală, între mijlocul și sfârșitul lui mai, și produce floare în mare cantitate; se bucură agricultorii, căci albinele adună din florile băgrinului multă miere, iar mierea din flori de băgrin e foarte căutată și bine plătită. În anul curent, însă, tocmai — fiind cursul temperaturii primăverii nenormal băgrinul a început a înflori d'abia la sfârșitul lui Mai și pe la începutul lui Iunie, deci cu mult mai târziu, decât în anii normali, și a avut așa de puține flori, încât n'a produs nici a zecea parte din cantitatea florilor din anii normali. Tot așa au pătî-o și plantele și ierburile câmpilor, pădurilor și fânețelor; au rămas în cea mai mare parte fără flori, și așa, lipsind nutre-mântul albinelor, agricultorii au în anul acesta un an sărac, dacă nu vor ajuta ceva florile de vară, mai cu samă cele din miriște.

Zice mai departe acest econom inteligent și cu multă cunoștință, că el ocupându-se și cu albinăritul, poate atesta, că pe lângă toate, că anul acesta e sărac în flori, adică în hrană pentru albine, totuși albinăritul e o ocupațiune economică rentabilă, pentru că anii cei săraci în flori sunt foarte rari, și așa e rar cazul, când albina nu aduce sau aduce mai puțin câștig, pentru că în cazul cel mai rău ea adună atâta, cât să se susțină pe sine, dar dă ori și cum și ceva câștig și în cel mai sărac an, pe când dacă vine vre-un an sărac în bucate, în cereale și în fân, cari sunt hrana omului și a vitelor economice, atunci și sărăcia e în casă, și urmările se simt cel puțin și în anul următor. Ceice se ocupă și cu albinăritul, — fiindcă anii săraci în flori sunt rari, — de obicei fac și avere, pentru că albinăritul nu pretinde mare capital, nici de investit, nici de învățat și nici nu e legat de mare rizic; deci acei oameni, cari au oare-care oficiu sau ocupațiune, lângă care mai dispun și de ceva timp liber, fac lucru înțelept și rentabil, dacă se vor ocupa și cu albinăritul, pentru că mierea și ceara, produsele albinăritului sunt și vor fi totdeauna căutate și bine plătite; creșterea numărului locuitorilor orașelor e garanție sigură pentru consumul produselor albinăritului.

În firul acestei discuții apoi, mi-a venit mie în minte, că n'ar fi rău a comunica aceste idei bune și publicului românesc, căci tocmai publicul nostru are mare necesitate de progres economic, și noi avem mulți oameni, cari pe lângă oficiul lor și pe lângă ocupațiunea lor economică mai au încă timp de valorizat, și ar fi pagubă ca timpul scump să meargă în perdele. A face deci lucru înțelept dacă s'ar ocupa și cu albinăritul, ca sursă cinstită de câștig.

În prima linie mi-au venit în minte preoții și învățătorii noștri, cari, devenind acum muncitorii de câmp tare scumpi și greu de căpătat, cu greu se vor putea ocupa cu cultivarea pământului în mod așa de intensiv, ca în trecut; deci în interesul lor economic, am gândit, că ar fi bine a se ocupa și cu albinăritul, căci albina muncește gratuit, și aduce câștig.

Cine a cetit istoria literaturii medicale, își va aduce aminte, că în timpurile vechi — precum scriu istoriograful greci — liturghia și chirurgia au fost împreunate, adică preotul a fost și medicul poporului, în această direcțiune a căpătat și instrucție, când s'a pregătit pentru preoție; adică pe lângă venitul ocupațiunii preotești a avut încă un venit lateral din ocupațiunea medicală. Voiesc deci aici să relev numai atâta, că preoții și învățătorii noștri, precum și economii noștri dela sate, cari dispun de ceva timp liber, tocmai în interesul lor propriu ar face lucru înțelept, dacă ar începe a se ocupa și cu cultivarea albinăritului, ocupațiune rentabilă și nobilă.

Preoțimea noastră are conferințele sale preotești, și învățătorimea noastră, în cadrul reuniunilor învățătoresci, adunările sale generale și tractuale, și eu — ferească Dumnezeu

— să anticipez înțelepciune, totuși risc părerea, că preoții și învățătorii, după ce în conferințele și adunările lor au sfârșit cu pastoala și cu metodică, — adevărat cu lucrările oficiale, — să se folosească de intrinsecitatea lor, și ca oameni inteligenți să se constituie în conferință privată, la care să invite și altă inteligență și bărbați cu pricepere, ci să se ocupe și cu chestii economice, cu chestia rentabilă a industriei de casă, și între altele și cu chestia albinăritului, și eventual să înființeze societăți economice și industriale, — surse oneste de câștig — și să nu gândească tot la congruă și la urcarea salariilor, căci acestea cam tare umilesc, — și pe lângă învățătura numai bunăstarea materială scutește independența personală și caracterul omului.

Un preot.

PAGINI RASLEȚE.

Michelangelo.

— Viața și caracteristica lui. —

De Richard Muther.

Tradusă de Dumitru Rares.

(Sfârșit).

O singură dată, când a creiat pe *Leda*^{*}, a pictat beția dragostei. Tocmai tabloul acesta, care după conținut este învecinat cu cercul de idei al lui Leonardo, ne arată antagonismul între dânsii. Trupul nu este furnicat de deliciu, ca la Sodoma. *Leda* lui M. este zeita neîrăcirii, a cărei progenerare aduce stricăciune asupra Troiei și asupra Greciei. Precum numește M. în sonetele sale extazul iubirii „un tipet de durere”, tot astfel s'a metamorfozat în tablou o scenă erotică într-o tragedie a „*fatum*”-ului. Femeile lui nu inspiră dragoste, ci *frica*. Brațele lor le sunt ca de oțel, șoldurile lor puternice, formate ca niște colonne de marmoră. Dacă tema aleasă nu condiționează, ocolește chiar cu desăvârșire trupul femeiesc. După cum nu joacă în viața sa femeia vre-un rol, tot astfel nu se află nici între cei 20 de „*scavi*” ai „*Sixtinei*” nici o femeie. A iubit numai frumusețea trupului bărbătesc, a iubit-o „atât de mult, încât a dat prilej oamenilor cu sentimente iostice, să se gândească la lucruri rele despre dânsul”. Vecinicului — femeiesc, pe care-l proslăveau Tițian și pictorii grupului lui Leonardo, îi stă fața în față *vecinical* — *bărbătesc*, cu M.

Nu omul, care trăiește. Precum își duce viața ca un mare singuratec, ca un mare pustnic, nevenind în atingere cu vii, ci numai cu geniile trecutului, tot astfel întrebuințează, ca artist, rar de tot modele vii, ci de obicei trupuri moarte, cari ascultă lipsite de voință și pot fi așezate în ori ce poziție, până când trupul viu se împotrivesc la voința acestor operațiuni. Și după cum a fost M. ca om marele disprețuitor, căruia lumea nu-i dă nimic, tot asemenea nici el, ca artist, nu redă ce este lumesc, niciodată, în conformitate cu portretele naturale. El plămădește o *omenire supra-omenească*, o *generație de uriași*, ca mintea sa.

Foarte des accentuiază el sfântului părinte și părinților săi ce chinuri simțeste când este smuls din lumea sa de idei. De aceea sunt și ființele pictate de el concentrate cu atenția întreagă în sine. Dorm, plămădesc idei, privind așa, — înaintea. Dacă le stă în drum ceva, liniștei, sihăstriei lor, sar în sus, ca și când n'ar fi fost de față, își întorc speriate capul și mișcă brațul în semn că nu vor să știe de așa ceva. Mișcarea mâinii lui Adam din „*Isgonirea din Paradis*” (capela Sixtină) și sonetul adresat nopții: „Nu mă trezi, vorbește încet”, sunt caracteristice pentru principiile sihastrului nostru.

Precum se simțeste el însuși ca un uriaș în mijlocul pigmeilor, vrednici de dispreț, tot astfel sunt și ființele sale: copii... ai mâinii, cari ar vrea să sară în sus și să spulbere o lume întreagă. *Moise*¹⁾, spre pildă, cu sprincenele adunate amenințător și cu puterea nepotolită a musculaturii sale, este expresia tuturor patimilor gi-

gantice și a întregii mâini inflăcărate, cari răscoleau în sufletul lui M. Dar nu numai titan, el e chiar și Domnul Dumnezeu, care ar vrea să creieze o lume, — este un uriaș înălțat. *Prometeu*, căruia îi țin legate mâna și piciorul legături de fier. Cum a simțit aceasta ne-o arată sclavii săi din *Louvru* (Paris).

Da, el creiază numai trupuri puternice, de titan, dar închise în temniță și împiedecate, din partea unei puteri mai înalte, de a se mișca liber. Niciodată nu se mișcă oamenii lui nestingheriți și ușor, ca la Tițian. Totdeauna ne apare locul prea strimt pentru dezvoltarea completă a membrilor lor. Aici formează încadratura un trei-unghiu, în care oamenii se ghemuiesc numai, și nu pot să stea în picioare. Acolo este de-asupra lor un fronton, pe care l'ar sfărâma, dacă s'ar scula. Și în îngrăditura acestui loc, care îi apasă atât de greu, ca o povară anevoioasă, se razimă și se întind, făcând eforturi grozave, își sclintesc membrele, își întorc și sucesc singuraticile părți ale trupurilor, într-o parte și într'alta, încearcă cu câte o împinsătuă gigantică să ajungă în picioare și totuși nu ajung sus. La Tițian putere de viață plină, veselă, aici ceva silit cu puterea, ceva chinat, o putere, care oprimă și o contra putere, neputincioasă, care se împotrivesc acestei opresiuni — mișcările reflexe ale lui Prometeu înălțat.

Chiar și acea luptă cu voința, atât de caracteristică pentru ființa lui M., revine și la oamenii plămăiți de dânsul. Precum face întăriți în Florența și fuge din oraș în ultimul moment, precum întrebuințează ca poet adeseori întorsătura de frază: „Ce să mă fac? Voința-mi stă pe loc, nu știu unde...”, tot astfel pare că și în oamenii săi se luptă totdeauna puteri contrare, ca și când spiritul n'ar dirige dintr'un centru trupul omenesc. Până când mișcările urmează, de obicei, fără să vrea, voinței și trupul este una cu sine și cu sufletul său, până atunci se pare la oamenii lui M. că puterea voinței nu stăpânește trupul. Părțile diferite ale trupului merg pe căi deosebite. Aici se adună mușchii brațelor ca să îndeplinească o acțiune importantă, și corpul zace încă într'o letargie adâncă, la pământ. Acolo se întinde și sucesc un grumaz, iar celelalte membre nu știu pentru ce. Un membru e aruncat, mecaniceste, acolo, celălalt dincolo. Sau o hotărâre repentină străfulgeră un trup, iar organele mișcării perseverează într'o apatie mornită.

„Judecata din urmă”, în „*sixtina*” din Roma, din 1541, conține testamentul său. Aici a dat glas la tot ceea ce s'a adunat în sufletul său mândru din mânia, din amarăciunea sa plină de furie. Sfinții stau adunați împrejurul Mântuitorului, pe tablouri mai vechi, liniștiți și sărbătorește. Cei osândiți se împacă cu soarta lor, tânguindu-se, dar totuși, cu supunere. Cei aleși plutesc în sus, ținându-se de mână, înălțându-se deplin de sfințenie. M. nu cunoaște decât *numai mânie* și *răsunare*, ca atribute ale ființei dumnezeiești. Christos stă gol, ca un imperator roman. Martirii își fac loc cu puterea pe lângă Dânsul, îngerii aleargă bătând din aripi în apropierea Lui. Pare că străbate un fulger universal, un fulger, care porcede din mâna lui Christos. Totuși, nu atinge pe cei osândiți. Hatten spunea de Iuliu al II-lea, că a venit cu puterea în rai, când i-a stat în cale, nelăsându-l să intre sf. Petru. Tot asemenea nu și poate închipui M. umilinta, frica, teama, supunerea de sclav, suferința blândă. Ori cât de grozav este Dumnezeu lui, cu înfățișarea și mișcările sale gigantice, atleții tot i-se opun, nevoind să asculte de El. Nu se dau înapoi. Se apropie în cete tot mai dese. Trupurile lor se fac tot mai formidabile și se adună laolaltă într'o masă de putere nemaî auzit de mare. Nu sunt păcătoșii, cari își primesc răsplata pentru faptele lor, ci giganti rebeli, cari iau cu asalt cerul. Judecata de osândă, creștină, s'a prefăcut într'un crepuscul al zeilor.

În *Cappella Paolina* și-a spus el ultimul cuvânt. Liniile sunt strigătoare și fioroase. Aici o golăte de loc grozavă, acolo mișcare sălbatecă. Petru, pironit pe cruce cu capu'n jos, încearcă cu o mișcare gigantică a gâtului să se întoarcă. M., Prometeu înălțat, se opintește să scape, pentru ultima oară.

Pentru „*renașterea*” italiană a fost M. „*fatum*”-ul, pe care l'a pictat el însuși în capela sixtină. A luat artei bucuria de simplitate, de obicinuit, i-a luat bucuria de colorii. După ce ai văzut

lumea asta de demoni, ți-se părea tot ce era lumesc atât de mic. Și alții au voit deci să creieze uriași, în cari se sbuciumă puterile universului. Felul lui de a exprima avea să fie limba comună de conversație. Și cu cât creștea numărul acestora, cari îi urmau, cu atât mai *singur* era maestrul....

Bibliografie

Un însemnat studiu economic.

D. Dr. *Pompiliu Cioban*, avocat în Timișoara, a scos de sub tipar, în editura tipografică ziarului nostru „*Concordia*”, un studiu economic-financiar, intitulat „*Creditul nostru*” și în care se îmbrățișează cu multă temeinicie o seamă din cele mai cardinale probleme ale vieții noastre economice. În cercurile noastre economice-financiare cartea aceasta e chemată să deștepte un viu interes și ea trebuie să fie cunoscută de toți ceice se interesează de înaintarea economică a poporului nostru. Promitem să revenim mai amănunțit asupra cărții, azi dăm conținutul ei:

1. Prefață.
2. Referințele economice ale poporului român până la inactivarea „*Albinei*”.
3. Principiile lui Herman Schulze ca reforme în viața noastră economică.
4. Creditul țărânimii la noi și în alte țări agricole.
5. Creditul produselor agricole.
6. Crearea creditului agricol pe seama țărânimii cu ajutorul tovarășilor.

Cartea se întinde pe 75 pagini. Prețul 2 cor. Se poate comanda dela librăria noastră „*Tribuna*”, dela „*Librăria Diecezană*” din Arad și dela autor (Timișoara, Belváros, Petőfi n. 4.).

La Librăria *Tribuna* din Arad se află de vânzare *Radu Rosetti, Păcatele Sulgericului* a cor. 2 plus 10 fil. porto.

A apărut: în ed. Ministerului finanțelor, direcțiunea statistice gen. a finanțelor o broșură „*Comerțul Exterior al României și mișcarea porturilor în 1910*”. (Dela 1 Ianuarie — 31 Decembrie st. v.) Broșura aceasta scrisă în limba română și franceză conținând toate datele făcute mai intuitive și cu o sumă de ilustrații referitoare la comerțul extern al României se extinde pe 600 de pag. Se poate procura prin inst. de arte grafice „*Minerva*”. București, Bulevardul Academiei 3.

A apărut fascicolul 17 anul V din „*Buletinul Comisiunii Monumentelor istorice*”. Prețul lei 2.50.

Chestiunea de Economie Rurală de Dr. Horia Lupan agronom apărută în editura proprie. De vânzare la librăria Sococ & Co. București.

La Librăria „*Tribuna*” se află de vânzare *I. L. Caragiale: Momente, schițe, amintiri, Opere complete* (Editura *Minerva*) a cor. 2. plus 30 fil. porto.

I. L. Caragiale: Teatru, Opere complete cor 2. plus 20 fil. porto; *Novele, povestiri. Opere complete* a cor. 1.50 plus 20 fil. porto.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Gheorghe Lunga, Dobrița. Am primit 7 cor. abonament până la 1 Iulie 1912.

Jacob Ioan, Seitin. Am primit 19.90 cor. în abonament pe 1912.

V. D. Clui. Nr.-ii reclamați din „*Românul*” cu posta de azi i-am expedit, Nr.-ii din „*Tribuna Pop.*” nu-i avem.

T. T. Gașca. Foaia s'a expedit pe adresa d-v. la Beiuș, reîntorcându-vă în Gașca nu ne-ați avizat despre schimbarea aceasta. Cu ziua de mâine primiți ziarul regulat în Gașca.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

^{*} Se află în galeria de tablouri din Dresda. Trad.
¹⁾ În biserică S. Pietro în vincoli, din Roma. Trad.

Făina lactată NESTLÉ

Este dovedită după o lungă experiență cafoarte bună pentru copii sănătoși și bolnavi cât și pentru bolnavii de stomac. Impedică și înlătură vărșăturile, diareea, catarul intestinelor — Broșura „Ingrijirea Copiilor” se poate avea gratuit de la NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11.

Un domn inteligent

Introdus în societatea românească, află aplicare stabilă la institutul de asigurare „UNIO”, Arad. (Edificiul teatrului).

Eventual, se poate concretiza cu ocupațiune laterală. — Telefon nr. 4—25.

„UNIO”
Agentura generală a institutului ca tovarășie de asigurări pe viață și pentru copii.

Gustați

Berea **SLEPING-car** din fabrica „Bragadiru”.

Mobile de vânzare

Aduc la cunoștința on. public, că din cauza vârstei mele înaintate nu voi mai continua executarea mobilelor, iar mobilele cari le păstrez în magazin le vând chiar sub valoarea lor.

Rog on. public să binevoiască a-și procura dela mine mobilierul necesar.

Tot aci se află de vânzare articlii de măsurit și instrumente.

Varga József

ARAD, Strada Kápolna nr. 6/b.

Ministerul agriculturii și al domeniilor.
Direcțiunea proprietății și a exploatarei moșilor.

Nr. 43765 — 8 Iunie 1912.

PUBLICAȚIUNE.

În ziua de 20 Septembrie a. c. ora 10 dim. se va ține în localul Ministerului, Bulevardul Carol nr. 10, licitațiune orală pentru vânzarea terenului în suprafață de 1837 m². și a imobilului aflat pe el, proprietate a statului, situat în Capitală, Calea Victoriei colț cu Strada Doamnei.

680 m². din suprafața totală a terenului sunt ocupați de imobil, iar restul de 1156 m² este teren liber.

Imobilul are parter, etaj și mansardă.

În parter sunt două intrări și 11 camere, din cari 6 sunt prăvălii. În etaj sunt 18 camere, din cari două sunt băi, iar în mansardă sunt 8 camere.

Garanta este de lei 76.000, iar concurența va începe dela suma de lei 1.435.720.—

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și nu se frâng.

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. BERTALAN KURZER și ERNŐ VIDOR de Márta.

Dacă îți asudă picioarele întrebă-înțeează renumita

„Cremă de piu a lui ERÉNYI”

1 borcan mare . . . 1 cor.
1 borcan mic . . . 60 fil.

Se poate cumpăra în toate drogheriile, prăvăliile de galduterii și ghetete și în toate bărbierile, precum și dela preparatorul

TIVADAR ERÉNYI

ARAD, Strada Aulich Lajos n-rul 20.

CZIGLER și MOLNÁR

PICTORI DE ODĂI ȘI VĂPSITOBI.

ARAD, strada Kossuth n-rul 38.

Telefon 844.

Preluăm în loc și în provincie totfelul de lucrări în stil românesc, dela executările cele mai simple până la cele mai împodobite.

MAGAZIN IEFTIN

Nouă prăvălie de modă pentru femei.

Aduc la cunoștința on. mei foști mușterii și on. public, că am deschis

magazin de stofărie, mărunțișuri și de modă pt. femei

în Arad, strada Lázár Vilmos.

(Vis-à-vis de farmacia Földes.)

On. public în interesul său să binevoiască cât mai curând a se convinge, fără obligamen-tul de a cumpăra, despre prețurile mele tot-deauna moderate.

1 m. grenadin dela 70 fl. în sus.
Pânză englezească dela 56 fl. în sus.
Madeira, brodată dela 70 fl. în sus.
Batist de mătăsa, în colorii, dela 78 fl. în sus.
Cartoane dela 45 fl. în sus.
Stofe dela 96 fleri în sus.
Mătăsuri în orice culoare dela 86 fl. în sus.
3 părechi de ciorapi pentru bărbați 1 cor. 10 fl.

Rugând binevoitorul sprijin, sunt cu deosebită stîmă :

SZEGFÜ MANÓ és T-sa.

CUCHT HUGO mechanic

BISERICA-ALBĂ str. Becher 6.

DEPOZIT de renumite mașini PFAFF pentru cusut, de cârpit, ciorapi și brodat. MASINI de cusut PHÖNIX și NEUMANN, biciclete STRYA și WAFFEN toate părțile constructive la mașini de cusut și biciclete cu prețurile cele mai ieftine.

ATELIER pentru reparaturi foarte bine aranjate, motor electric.

PĂRȚI CONSTRUCTIVE electrice, sonerie, lămpi de buzunar aparate de electrizat. IN ATENȚIUNE: nu țin agenți voiajori și așa prețurile sunt mai ieftine, cu firmele și agenții acestora trimiși pe sate nu stau în nici o legătură.

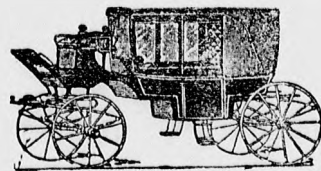
Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

TEMESVÁR-JÓZSEFVAROS str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),

fabricant de trăsuri și autocaroserie

furnisorul postelor reg. ung. și mehaniz-melor militare.

Mare deposit permanent de totfelul de trăsuri și calese noi și folosite.

Atelier de reparatură. Ateliere de făurire, rotarie și de lustruit.

Noutăți igienice de gumă și bășică de pește.

Specialitate preservativă fabricat veritabil francez și american în pachete originale.

Recomandată de medicii! **Garantă.**

Nou! „Fatime” I și II calit. Prețul 1 duzină 6 și 8 coroane. — „Semiramis” I și II calit. Prețul duzină 10 și 12 coroane. —

Ambele feluri de preservative sunt cele mai excelente produse din această specialitate și se pot procura exeluciv la mine.

NOU! „Auto vaginal spray” **NOU!**

Cel mai sigur și mai practic mijloc de preservare a veacului nostru. Prețul per bucată **15 cor.**

Se trimite direct prin fabrica de instrumente medicale și articole de gumă

KELETI I. Budapest, IV.,

Koronaherceg - utca 17. Prov.

Cereți gratuit și francat preinteresantul meu cel mai nou preț curent ilustrat cu peste 3000 de ilustrațiuni.

Fondat 1878. Telefon 13—76

Mijlocitori se caută în fiecare oraș cu proviziune considerabilă.

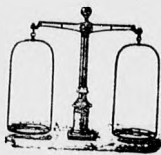
BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911. 11 Iunie	ACTIV	1912.	
		2 Iunie	9 Iunie
174 267 250	{ 123 424 250 Rezerva metalică aur 155 366 093 50 843 000 „ trate aur 61 958 000 }	217 591 665	217 324 093
1 462 155	Argint și diverse monete	921 479	842 624
107 385 271	Portofoliu român și străin	196 836 711	190 541 967
21 485 131	{ *) Impr. pe ef. publice 7 237 800 „ în cont curent 10 097 677 }	17 009 011	17 335 477
11 999 789	Efectele Capitalului social	11 995 720	11 995 720
17 856 442	Efectele fondului de rezervă	17 506 377	17 506 377
4 284 121	„ fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim	4 191 821	4 191 821
6 023 883	Imobile	6 124 644	6 125 247
737 589	Mobilier și mașini de imprimerie	804 744	806 066
898 742	Cheltuieli de administrațiune	976 678	992 350
111 964 080	Depozite libere	108 594 855	109 695 855
24 978 197	Conturi de valori	28 724 887	32 738 670
42 170 752	Conturi curente	47 679 853	51 413 260
525 513 402		658 958 445	661 509 257
	PASIV		
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
30 359 907	Fond de rezervă	32 381 958	32 381 958
4 461 614	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.	4 766 612	4 766 612
338 578 350	Bilete de bancă în circulațiune	458 168 940	460 243 900
1 941 818	Dobânzi și beneficii diverse	2 605 859	2 734 800
111 964 080	Depozite de retras	108 594 855	109 695 855
26 207 633	Conturi diverse, sold	40 440 221	39 686 732
525 513 402		658 958 445	661 509 257

Scoutul 5%.

*) Dobânda 5%.

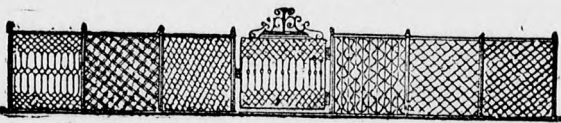
In lucrătoria electrotehnică și mecanică și institutul concesionat de autorități de Instalări electrice.

ALFRED POLATSCHIK

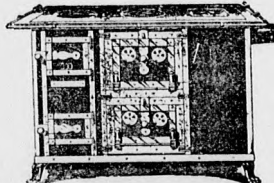
Budapest V. str. Nagymező utca 64.

Se lucră: tot felul de instrumente chimice-fizice, monometre și executarea brevetelor. Cântare de precizie pentru farmaciști, drogerii și aurari. Instalări de luminație și soner (clopoțele) electrice, telefon de casă pe pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Prima fabrică în Ungaria de nord alui Kozár Lajos

pentru țesutul și împletirea sirmei (drot), îngrădiri (garduri), tot felul de site, ciur, ornamente de lăcătușerie, construcții de fier, sobe (sparherturi), cuptorase etc. Fabrică toffelul de garduri din sirmă (drot), din aramă galbină, din fier lustruit cu ceculor sau argint viu, țesături de rabbit, rosteie de ciuruit, coșeri pentru petriș și trasteie împletită pentru plafond (structură). Despărțământ deosebit pentru fabricarea lucrărilor pentru edificii și ornamente de lăcătușerie, coridoare, trepte, grilaje de fier, verande din sticlă, uși de fier scutite contra focului și construcții de fier. Despărțământ din nou aranjat pentru fabricarea a toffelul de sobe (sparherturi) dela esecutarea cea mai simplă până la cea mai pomposă, cu îmbrăcăminte de pământ (cahale, olane) în colorii sau albe. Prospect trimite gratis. Vinzătorilor procente corăspunzătoare.

KELLNER ZOLTÁN

prăvălie de lucruri de mână pentru femei și de garnituri de lucruri de mână, tipar de mustre și sală de desemn

Am deschis în

Timișoara-Cetate (Temesvár-Belváros), Strada Mercy (Casa Galgon).

Atrage atențiunea on. dame și a institutelor asupra acestui magazin bogat asortat cu toffelul de lucruri de mână desemnate, începute și gata, garnituri, precum și asupra tiparului de mustre și a sălii de desemn.

■ Mare magazin de cele mai noi și moderne perdele și velințe brodate. ■

Nou atelier pentru gravură de firme!

Fostul conducător al atelierului de gravură a lui CZEILER ISTVÁN Zöldy Gyula, și-a deschis în Arad, piața Szabadság nr. 22 (Palatul Teatrului) un atelier modern de gravură pentru firme. Aducând aceasta la cunoștința on. public, roagă binevoitorul sprijin:

Zöldy Gyula, pictor artistic, de firme și embleme.

TELEFON nr. 10.

TELEFON nr. 10.

In atențiunea economilor!

SACI și ÎNVĂLITOARE pentru mașini, de calitate bună și cu prețuri ieftine

se pot procura dela firma

Braun Miksa

ARAD, piața Boros Béni nr. 2. Telefon nr. 594.

Mustre și prospecte se trimit franco.

Doar n'ai mâncat ceapa ciorii?

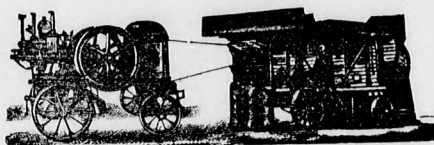
să cumperi gramafon ori eufon în rate cu prețuri întreite, când eu dau gratis un eufon de concert fiecăruia care cumpără dela mine 15 plăci duble noi pentru 30 fl. Gramafon mare, pe lângă garanță 12 fl!

Mare asortiment de Pathefon și plăci.

Reich Aladár

mare magazin de instrumente muzicale
Budapesta, VIII., str. Népszínház nr. 27.

Cereți imediat catalog de prețuri.

Putere dinamică

ieftină, foarte potrivită pentru economie și industrie.

Cu locomobilele-Petrolin și motoarele lui Bernhardt

se lucrează pe jumătate mai ieftin decât cu mașinile cu aburi; nu recer mașinist, sunt libere de concesiune, absolut sigure, nu fac fum, nu produc funingine, nici miros.

Stabilimente de pompe de gaz dela 8—100 putere de cai. Actualmente cea mai ieftină putere dinamică. Cheltuelile de mână circa 0.8—2 fileri pe oră. Cereți prospecte dela fabrica de mașini și motoare, privilegiată, ces. reg.

G. BERNHARDTS Söhne, Wien XII, Schönbrunnerstrasse 173.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI“ și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“ DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA“).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉKÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.

Numărul telefonului 23.

Ujj Janos,

stabiliment industrial de cement,
în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.
(Aradmegye).

Execută țevi de beton, plăci de pavaj,
plăci de marmură artificială, terrazzo și
mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi,
țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub
sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte
de cheltuieli și planuri pentru poduri
de beton cu construcție de fer și pen-
tru betonizarea trotoarelor.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorii de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nouă a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crape. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimit gratuit.

Papp K.

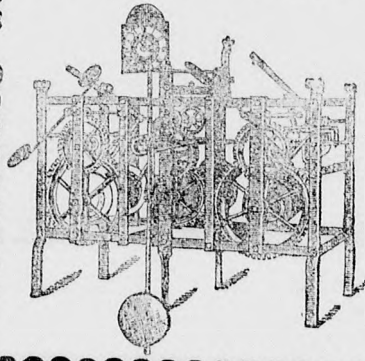
orologer de turnuri, lăcătuș artistic, de zidiri și mașini și lucrări de aramă.

Temesvár-Gyárvaros,

Főutca 31.

OROLOGE DE TURN
construcția ce mai nouă și solidă pentru biserică și școli, precum și reparaturile astor-fel de orologe să efectueze conștientios și ieftin. Preliminare de spese gratuite.

Pregătește Mașini pentru fabricarea de gheață, pentru răcire, aparate de ars rachie și fabricarea berii, aparate de mare presiune și reparațiile necesare, cu prețuri ieftine. La privirea lucrării se prezintă pe cheltuiela sa.

„RADIÁL”

societate pe acții pentru construirea de mori. (Malomépítészeti részv. társaság.)

Adresa telegrafică:

Radiale Budapest.

Budapest, VI., Szabolcs-utca 6. SZ. Telefon: 125—23.

Pe baza celor mai bune recomandări dela morile ungurești austriace și streine, precum și în baza multelor referențe

Recomandăm:**Sitele-Radial, model 1911,**

cari se află de potrivite la

ori-ce măcinat și acoardă multe avantaje

prin faptul că se poate regula după plac, pentru
diferite trebuințe. — Catalog și deslușiri gratuit.

Expediție repede!

Mașini, piese pentru mașini, garnituri complete pentru mori și hambare, mașini pentru curățirea acestora, mașini de transport precum și garnituri de transmisie a energiei.

Institut de asigurare ardelean
„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la fine anulului 1912.	K.	5,003.540 78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801 12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910 { foc	„	119.830.992 —
{ viață	„	11,020.266 —
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317 —

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

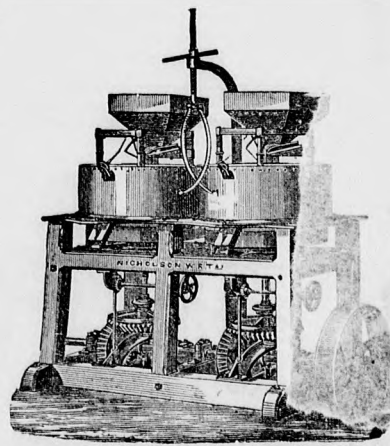
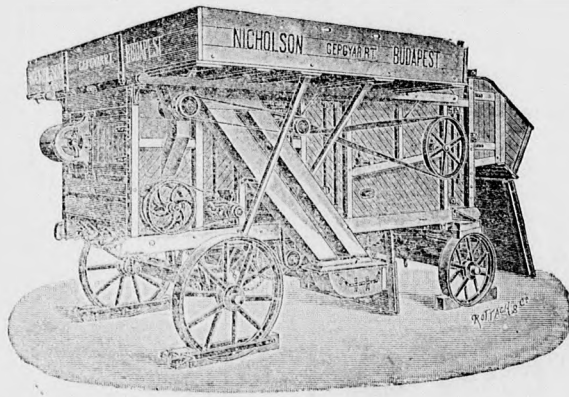
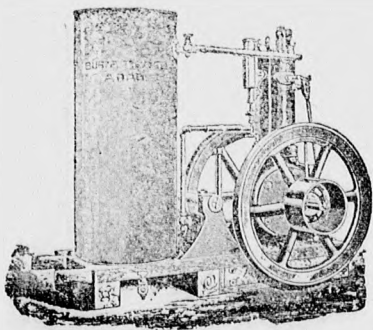
Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

FRATII BURZA Cea mai mare firmă românească din Ungaria.
Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.
 (Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** aranjăm **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzină cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.
„Catalog trimitem gratuit“.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fleri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fl.

Farmacie

bine aranjată în comună românească, cu stațiune balneară, cu circa 3500 locuitori, e de vândut. Informațiuni dă proprietarul IOSEF WAGNER, Sângeorgiul-român (Oláh Szt. György)

Un practicant

sau adjunct notarial să facă aplicare în cancelaria notarială din Sadu — (Czód, Szeben m-gye)

Invățaceel

află aplicare în legătoria de cărți: Iustin Ardelean. Arad str. Weitzer nr. 13.

Pentru orice soi de întreprindere

(comerț, industrie, moșie) „Românul” recomandă o persoană pricepută, muncitoare, de absolută încredere. Vorbește româna, maghiara și germana, etatea 35 ani, 2 gimnaziale, 5 ani practică la bancă. Adr. la ziar sub „Corect”.

De inchiriat

3 odăi cuină, odaie de scaldă și toate cele de lipsă în zidirea „Românului”.

De vândut.

În comuna Uj-Ozora (com. Torontál) se află de vânzare din mână liberă o casă cu prăvălie, cu drept de tot felul de beuturi și trafic. A se adresa lui IULIUS JURÇA, comerș. Ujozora.

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atențiunea on. public că primește pregătirea a ori-ce fel de

cuptoare

descărcare și zidirea vetrelor de fert cu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunostiințez pe on. public, că **in bransa arhitectonică** execut tot felul de întreprinderi, transformări de zidiri vechi, repararea de biserici române și școli, precum și zidirea lor.

Cu planuri și bugete servesc cu prețuri cât se poate de moderate. Comande primesc atât în loc, cât și în provincie. Rugând sprijinul on. public român semnez

Cu stimă
Teodor Cioban.

Frideric Höning

Arad, str. Rákoczi nr. 11—28.

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :
Fondat la 1840.

.. Premiata la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ..

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătere — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiași tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuintare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimite gratis.

Să ne credeți că este în interesul D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și mol nu se găsesc între ele. **Pentru trănicia fiecărei bucați garantăm.**

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10 Prețul : 1 buc. 1-80 1-90 2.- 2-20 2-40 2-50 2-60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiteră banilor înainte sau pe lângă rambursă la **Lengyel Testvérek** magazin de coase „Koronagyémánt” Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Ce voiești delă mine? Pentru ce mă prinzi de braț?

Vă rog să nu vă spăriați, deoarece voiesc numai să vă atrag atențiunea asupra inseratelor publicate în numărul de azi al „POP. ROM.” rugându-vă să cetați aceste inserate ale renumitelor firme, dacă volți să cumpărați leftin și bun.

Păziți-vă de imitațiuni!

Deoarece în prezent imitațiile mașinelor noastre de cusut, dar mai cu seamă mașinile noastre de sistem mai vechiu sunt recomandate ca „SINGER”, ba chiar ca „adevărata mașini SINGER”, atragem atențiunea publicului, că orice fabricații comandate în felul acesta nu sunt mașini de cusut veritabile Singer și acele nu sunt ale noastre. Renumitele mașini de cusut originale Singer, Wehler și Wilson se pot căpăta numai în magazinul nostru ori prin agenți noștri; cine voiește deci să cumpere mașini de cusut, totdeauna să întrebe hotărît, că mașina de cusut este ea oare delă firma noastră și să nu vă mulțumiți cu răspunsuri nehotărîte.

SINGER Co. societate pe acții pentru mașini de cusut

ARAD, strada József főherceg nr. 9. Casa cont. : Porcia : (vis-à-vis de biserică).

Filliale în toate părțile țării.

